

# **A TEHETSÉGGONDOZÁS ÉS A MŰVÉSZETOKTATÁS HELYZETE, TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK LEHETSÉGES IRÁNYAI A VÖLGY VIDÉKEN**

**Készült:**

**A Martonvásári Tehetséggondozó Alapítvány megbízásából**

**Témavezető: Bodó Erzsébet Tünde**

**Szerkesztette:  
Bódi Árpád  
Nemes József  
Pfiffer Zsuzsanna  
Salamon Ferencné**

Chemcon 2002 Bt.  
Baracska, 2013. május 15.

*© Minden jog fenntartva. A tanulmány egészének vagy részeinek másolása és sokszorosítása csak a megbízó és a készítő előzetes engedélyével szabad.*



**ÚJ MAGYARORSZÁG**  
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM  
2007-2013



Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: A vidéki területekbe beruházó Európa.  
Az Európai Unió és a Magyar Köztársaság támogatásával.

# Tartalomjegyzék

<b>1. BEVEZETÉS .....</b>	<b>3</b>
1.1 Hipotézisek .....	3
1.2 Az elsődleges célfeladat .....	3
1.3 Célok.....	4
1.4 Célcsoportok.....	4
1.5 A Völgy Vidék LEADER térség .....	4
1.6 A tanulmány tartalmi elemei.....	5
1.7 Saját vizsgálati adatok gyűjtésének helye és a feldolgozás módszere .....	8
1.7.1 Vizsgálati szempontok.....	9
1.7.2 Adatgyűjtés folyamata, formái.....	9
1.7.3 Interjúk .....	9
1.7.4 Kérdőívek és adatbázis készítése .....	10
1.8 A vizsgált iskolák és művelődési intézmények .....	12
1.8.1 Általános iskolák.....	12
1.8.2 Művészetoktatási intézmények.....	13
1.8.3 Közművelődési intézmények.....	13
<b>2. A VÖLGY VIDÉK TEHETSÉGGONDOZÁSA, MŰVÉSZETOKTATÁSA ÉS KÖZMŰVELŐDÉSE.....</b>	<b>14</b>
2.1 Fogalmak .....	14
2.1.1 Közművelődési fogalmak.....	14
2.1.2 Tehetségfogalmak .....	17
2.1.3 Művészetoktatási fogalmak .....	22
2.2 Vizsgálatok, tények.....	24
2.2.1 A térség, a települések, az iskolák demográfiai mutatói.....	24
2.2.2 Iskola szerkezet .....	26
2.2.3 Tehetséggondozás a térségben.....	30
2.2.4 A művészetoktatás formái a térségben .....	41
2.2.5 A művészetoktatás jelentősége, súlya a települések életében.....	41
2.2.6 A művészetoktatási intézmények fejlesztési programjára vonatkozó tervek.....	42
2.2.1 Az intézményi szolgáltatások eredményessége, megjelenő hiányok, szükségletek	43

2.2.2	Helyi vállalkozók bevonása a kulturális életbe .....	44
2.2.3	Művészeti csoportok, civilszerveződések száma a térségben .....	45
2.2.4	Programok, civil oktatási formák.....	49
2.2.5	Rekreációs lehetőségek a térségben.....	50
2.2.6	A térséghez való kötődést, turisztikai vonzerőt jelentő fesztiválok, kulturális rendezvények, táborok és együttműködési formák a térségben .....	50
2.2.7	Kapcsolatrendszer a térségben – intézmények, civilek közötti kapcsolatok .....	53
<b>3.</b>	<b>ÖSSZEFOGLALÁS, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....</b>	<b>54</b>
3.1	Vezetők hangulata.....	57
3.1.1	Közoktatás vezetők hangulata.....	57
3.1.2	Közművelődési vezetők hangulata .....	58
3.2	Vezetők álláspontja .....	58
3.2.1	Általános iskolai vezetők álláspontja.....	58
3.2.2	Művészetoktatási vezetők álláspontja .....	59
3.2.3	Közművelődési vezetők álláspontja .....	59
3.3	Továbbképzések .....	59
3.4	Következtetések, javaslatok a tehetséggondozás területén.....	61
3.5	Következtetések, javaslatok a Művészetoktatás területén.....	63
3.6	Következtetések, javaslatok a közművelődés területén .....	64
<b>4.</b>	<b>TOVÁBBI VIZSGÁLATOK, TANULMÁNY TERVEK.....</b>	<b>68</b>
<b>5.</b>	<b>VONATKOZÓ IRODALOM .....</b>	<b>70</b>

# „A tehetséggondozás és a művészetoktatás helyzete, továbbfejlesztésének lehetséges irányai a Völgy Vidéken”

„A Völgy Vidék tehetséggondozási, művészetoktatási, közművelődési helyzetképe, továbbfejlesztése, lehetséges irányok meghatározása 2013-ban”

## 1. Bevezetés

A **tehetséggondozás** egyaránt fontos területe a közoktatásnak és a gazdasági versenyképességre való felkészülésnek is.

Tapasztalataink is azt mutatják, hogy azok a gyerekek, fiatalok, felnőttek, akik részesei lehetnek valamilyen szinten a művészetoktatásnak, irányított tehetséggondozásnak, fogékonyak az új iránt, közösségekben gondolkodnak, megállják helyüket az életben.

A **művészetoktatás** ledöntheti a kulturális és etnikai határokat, ezért kiemelkedő szerepe van a mai társadalomban.

A **közművelődés** ad lehetőséget és teret a gyermekkorban megalapozott készségek, gondozott tehetségterületek felnőttkori gyakorlására. A közösségekben élő felnőtt állampolgárságának aktív megélésének fontos helyszíne, egyúttal folyamatos önmegvalósítással kapcsolatos lehetősége.

A **probléma az**, hogy kevesen juthatnak hozzá ezekhez az értékekhez. Mindezek alapján gondoltuk, hogy a tanulmány segítségével felmérjük a térségben a művészetoktatás a tehetséggondozás és a közművelődés valós helyzetét.

### 1.1 Hipotézisek

A tanulmány a térségben fontos információhoz juttatja az oktatásban, a civil szférában illetve a gazdasági élet területén tevékenykedő szakembereket.

Részletes képet ad a tanórán kívüli művészeti foglalkozásokról és a művészetoktatás fejlesztését célzó kezdeményezésekről.

Bízunk abban, hogy a tanulmány összegzései hozzásegítenek bennünket új stratégiák kidolgozásához arra vonatkozóan, hogy miképpen tud a művészetoktatás *vonzó és elérhető maradni az eljövendő generációk számára*.

A tanulmány információira támaszkodva több közösség összefogva, nagyobb pályázati alapokat célozhatnak meg.

Az iskolák kapcsolata erősödhet, intenzívebb tehetséggondozási programok jöhetnek létre.

A térségben élők információhoz jutnak egymás tevékenységéről, megismerik a művészetoktatással foglalkozó intézményeket, civil szervezeteket, kapcsolati tőkére tehetnek szert.

A művészetoktatás a térségben élők, az érdeklődők számára biztosítottá válik, ezáltal szociálisan érett felnőttek erősítik a közösségeket.

### 1.2 Az elsődleges célfeladat

Információgyűjtés, rendszerezés és átfogó helyzetkép készítése a Völgy-vidék művészetoktatásáról, tehetséggondozásról, közművelődéséről.

### 1.3 Célok

A tanulmány elősegíti a társadalom csoportjainak együttműködését, az egyének civil szerveződésekhez, alkotó közösségekhez való kapcsolódását, távlati fejlesztéseket, a közös gondolkodást, a modernizációs folyamatokat.

### 1.4 Célcsoportok

A Völgyvidék intézményei és közösségei. A térségben működő, hagyományápolással foglalkozó egyéb szervezetek.

### 1.5 A Völgy Vidék LEADER térség



1. ábra A Völgy Vidék LEADER térség

Fejér a hetedik legnépesebb magyar megye, népsűrűsége jelentősen meghaladja a főváros nélkül számított vidéki átlagot, a népességfogyás azonban hazánk viszonylatában, Fejér megyében a legalacsonyabb, köszönhetően a kedvező fekvésnek, valamint a pozitív gazdasági mutatóknak.

A Völgy Vidék LEADER térség a Közép-dunántúli Régió, illetve Fejér megye északi északkeleti részén fekszik.

A térséget 17 egymással szomszédos települési önkormányzat területe alkotja. Része a Budapesti agglomerációnak, de az elmúlt évek különböző kutatásai és térszerkezeti vizsgálatai szerint zömük az agglomeráció peremterületi zónájában helyezkedik el.

### **A térség települései:**

**Martonvásári járás:** Baracska, Ercsi, Gyúró, Kajászó, Martonvásár, Ráckeresztúr, Tordas, Vál

**Bicskei járás:** Alcsútdoboz, Csabdi, Etyek, Felcsút, Mány, Óbarok, Tabajd, Vértesacsa

**Székesfehérvári járás:** Lovasberény

A térség lakosaira kifejezetten jellemző az ingázás. A munkavállalásnak ez a módja erőteljesen befolyásolja a térségben élő családok döntéseit az iskolaválasztás terén, valamint az egyéb igénybe vehető szolgáltatásokkal kapcsolatban.

Tanulmányunk szempontjából izgalmasan alakul, hogy a vizsgált településeken 3 tankerület iskolái működnek.

## **1.6 A tanulmány tartalmi elemei**

A tanulmány a Völgyvidék 17 települését felölelve ad elemzést a tehetséggondozás meglévő formáiról, az alkalmazott módszerekről, a művészetoktatás helyzetéről az óvodáskortól a felnőtt korig.

A tanulmányban, első körben, a kutatási eszközöket mutatjuk be, valamint a vizsgálati adatok gyűjtésének helyére és a feldolgozás módszereire térünk ki.

A tanulmány adatgyűjtési időszaka alatt egyértelművé vált, hogy az interjú alanyok azonos kifejezés alatt nem mindig értik ugyanazt a tartalmat. A tehetséggondozás és a közművelődés esetén egyértelműnek láttuk, hogy az alapfogalmak definiálását el kell végeznünk. Ennek érdekében több, a tanulmányban gyakran előforduló kifejezést, vagy vizsgálati szempontot határozunk meg pontosan.

Annak érdekében, hogy a Völgy Vidék általános iskoláiban és művészeti iskoláiban felmerülő problémákat értsük, megjelenésükre magyarázatot találjunk, foglalkoznunk kell a települések és a térség demográfiai mutatóival. A térség iskolaszervezete sajátosan alakult mindezek hatására. A demográfiai hatások mellett az önkormányzatok pénzügyi döntései és a megváltozott köznevelési, közoktatási szabályozások mára erőteljesen

meghatározzák az iskolák, művészeti iskolák és közművelődési intézmények pozícióját is. A mára kialakult képet a tanulmányban foglaljuk össze.

Vizsgálódásunk alapvetően három érintkező, összefüggő területet érint. A tehetséggondozás a művészetoktatás és a közművelődés, valamint az azokat képviselő emberek számos információt „tárolnak”.

A tehetséggondozás formái, módszerei, tehetségdiagnosztikai módszerei mindhárom fent említett területet átívelik. Jelen esetben azonban a kutatás kifejezetten az általános iskolák ilyen irányú tevékenységére szorítkozik. Nyilvánvaló, hogy a magyar közoktatás mai rendszerében szükséges a pedagógiai munka megújítása. A tehetséggondozás kapcsán számos ötlet, panasz és kérdés merült fel. A tanulmány íróinak kifejezett óhaja összefoglalni és megosztani ezeket.

A Völgy Vidék területén az iskolák tehetséggondozási hálózatban betöltött szerepe eddig ismeretlen volt. Így a tanulmány feladata feltárni a rejtett hálózati mintát. Az iskolaszervezetben rejlő kapcsolati lehetőségeket látnunk kell!

Az oktatási intézmények által kínált lehetőségek kihasználtsága, eredményessége, mérhetősége kritikus pontja egy-egy iskola életének, társadalmi megbecsültségének. Az eredmények mellett megjelenő hiányok és szükségletek feltárása hosszú és nagyon érzékeny feladat. A kutatás érinti – különösen a tehetséggondozás területén – a szükséges tennivalókat, valamint javaslatokat fogalmaz meg konkrét területeken.

Az intézmények fejlesztési programjára vonatkozó tervek a tanulmány következtetéseit és javaslatait egyértelműen megalapozzák. Az iskolák által regisztrált igények - különösen a művészetoktatás területén – határozottak, konkrét adatokban megfoghatók. A közművelődés és a tehetséggondozás területén – felmérések és információ hiányában – az igények nehezebben rögzíthetők, de látni kell a törekvések irányait.

A művészetoktatás formáit a térségben elsősorban a művészeti iskolák határozzák meg. Ehhez számos konkrét adatot kapcsolva áttekinthetővé válik a jelenlegi helyzet. A feldolgozott adatok a civil és magánszektorban zajló oktatásról is metszetképet adnak.

A művészetoktatás jelentősége, súlya a közösségek és a települések életében a településvezetés, művelődési házak, iskolák, gyerekek, szülők szempontjából érezhető. Képet kell alkotnunk arról, hogy ez konkrétumokban miként mutatkozik meg.

A művészeti csoportok, civil szerveződések száma a térségben egyértelmű jelzés lehet az igények és kihasználtság megmutatására. Természetes módon a csoportok léte generálja a települések programjait, egyéb civil oktatási formák kialakulását. Ezért egy adatbázis felállítását szükségesnek tartottuk. A táblázatok elemzése sokak számára nyújt segítséget a programszervezésben, tervezésben.

A fiatal felnőtt és felnőtt korosztály számára a közművelődés által kínált, elsősorban művészeti csoportok, már egyúttal rekreációs lehetőségeket is jelentenek a térségben. Az erős közösségek kialakításában óriási szerepe van a közös művészeti tevékenységeknek. Így érdemes megvizsgálni azt az összefüggést, mely jellemzi a művészeteket gyakorló ember aktív állampolgársággal és önmegvalósítással kapcsolatos viszonyát.

A térséghez való kötődést, turisztikai vonzerőt jelentő fesztiválok, kulturális rendezvények, táborok és együttműködési formák a turizmus rendszeréhez erőteljesen kapcsolódnak. A közösségeket erőteljesen formálja a kialakult és fenntartott kapcsolatrendszer a térségben.

Kiemelkedően fontosnak találtuk, hogy az intézményvezetők hangulatáról összefoglalót készítsünk. Döntéseik megfontoltak és következetesek, de új tevékenységek vállalásánál, elindításánál a hangulati tényező kedvezőtlenül hathat a projektek kimenetelére. Mindazonáltal a vezetők állásfoglalását szükséges rögzíteni, hiszen ez az együttműködés és a tartalmas kommunikáció közös alapja.

Tanulmányunk következtetései és javaslatai lehetőséget adnak arra, hogy a térség oktatási és kulturális képviselői új szálakon kapcsolódhassanak, egymást segítve, megtalálva, új projekteken dolgozhassanak. Tevékenységüket összehangolva, új és frissülő adatbázis mentén modernizálhassák pedagógiai és közművelődési törekvéseiket.



## 1.7 Saját vizsgálati adatok gyűjtésének helye és a feldolgozás módszere

Munkatervünk összeállításánál lényeges szempont volt, hogy olyan forrásokat és személyeket keressen, amelyek releváns válaszokat adhatnak feltett kérdéseinkre.

Alapvetően tudnunk kellett, hogy a demográfiai mutatók alakulása a térségben és az egyes településeken (csökken, stagnál, növekszik) mennyire határozhatják meg az oktatási és kulturális hagyományokat, szokásokat, igényeket, illetve megfordítva: a gazdag oktatási és kulturális palettával rendelkező települések vajon népszerűbbek-e?

Hogy lássuk az alapokat, alapvetően négy forrást használtunk:

1. VÖLGY VIDÉK TÁRSADALOMFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA I. - A Völgy Vidék LEADER térség népességszámának várható alakulása 2020-ig és főbb társadalmi-gazdasági hatásai
2. Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv 2013-2018. - Oktatási Hivatal a Fejér Megyei Kormányhivatal közreműködésével (2013)
3. A Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási adatok 2011.
4. A KIRSTAT iskolák által elérhető 2012-es adatait

A tanulmány kérdéseinek definiálásához, a mérési adatok feldolgozásához az alábbi kiadványok adtak kiváló alapot:

*Tehetséggondozás terén:*

Balogh László – Mező Ferenc: Tehetségpontok létrehozása, akkreditációja

Balogh László – Mező Ferenc – Kormos Dénes: Fogalomtár a tehetségpontok számára

Balogh László: Iskolai tehetséggondozás, 2004.

*Közművelődés terén:*

Báthory–Falus: Pedagógiai lexikon

Dr. Aubert Antal: Idegenforgalmi alapismeretek

*Művészetoktatás terén:*

2011. évi CXCV. törvény – A nemzeti köznevelésről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

A többször módosított 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet a Művészetoktatás szabályozott tantervi programjáról

### 1.7.1 Vizsgálati szempontok

**A populációt az alábbi vizsgálati szempontok alapján elemeztük:**

**Keresztmetszeti vizsgálatot** végeztünk. Arra való tekintettel, hogy a közoktatási intézmények állami fenntartó alá vonásával kapcsolatban országos szinten születtek már vélemények, különösen érdekes képet ad az átvétel időszakának vizsgálata.

Tevékenységünk részben **primer kutatás**, mivel – különösen a tehetséggondozás területén – a térségben először történt átfogó adatgyűjtés.

Bizonyos esetekben **kvantitatív módon** is meg tudjuk mutatni az eredményeket, melyek különös módon a látens területeket is felszínre tudták emelni (pl. közoktatási rendszeren kívüli oktatási formák igénybe vétele).

A tanulmány készítői az **idiografikus** megközelítést részesítve előnyben, nem rejtik véka alá az interjú alanyok szubjektív véleményét sem annak érdekében, hogy a térségben felszín alatt húzódó problémákat minél mélyebben megérthessék.

### 1.7.2 Adatgyűjtés folyamata, formái

**Települések tájékoztatása – kiemelt szereplők felkutatása**

Szükségesnek láttuk, hogy a vizsgált települések vezetői tisztában legyenek tevékenységünkkel, a tanulmány témájával. Ennek érdekében levélben **tájékoztattuk a LEADER-térség polgármestereit kutatási tervünkről.**

Egyúttal segítséget kértünk abban, hogy az általuk képviselt községekben és városokban **jelöljék meg** az oktatás és közművelődés terén **a kiemelt szakértőket.** A szakemberekhez, lehetőség szerint, kértünk elérhetőséget, valamint fontosnak láttuk, hogy a polgármesterek tájékoztassák őket tevékenységünkről, a személyes interjúk lehetőségéről. **Adatbázisunk** építésének első **alapköve** volt ez.

A fent említett információk alapján meghatároztuk a **bevonni kívánt intézményeket** és azokat a célszemélyeket, akiktől meghatározó adatállomány begyűjtését vártuk.

Végül **35 intézmény vizsgálatát határoztuk meg** mely általános- és művészeti iskolákat, valamint közművelődési színtereket tartalmazott.

### 1.7.3 Interjúk

**Félig strukturált (standardizált) interjú**

Mivel a tanulmány célja egy áttekintő kép megalkotása, a jelenleg megkeresett személyek elsősorban intézményvezetők, helyettesek, vezető tanárok, illetve kiemelten aktív, jó helyismerettel rendelkező művészek voltak. A **közoktatás terén** (általános- és művészeti

iskola) **20 személyt** kérdeztünk, a **közművelődés terén 17 szakemberrel** vettük fel a kapcsolatot.

A kutatás során félig standardizált interjúkat építettünk fel. A fent említett kérdőívek tartalmazták azt a vezérfonalat, amely mentén körbejártuk a kiemelt témákat. Ezeket a témákat, kérdéseket minden interjúalanyunk felteztük, de a kérdések sorrendje, a kérdések megfogalmazásának módja nem volt előre meghatározva – azok a beszélgetés közben alakultak is. Így komoly esély volt a szubjektív vélemények megtalálására is.

A tehetséggondozás és művészetoktatás adatainak feltárását elsősorban személyes megkeresés alkalmával interjúkon keresztül végeztük

A közművelődési intézmények felkutatását részben a polgármesteri hivatalokon keresztül végeztük. Másrészt pedig a kistérséghez, 2013. január 1-től pedig a járásunkhoz tartozó települések információs adatbázisa alapján indítottuk kutatásunkat.

#### **1.7.4 Kérdőívek és adatbázis készítése**

A kérdőívek struktúráját úgy alakítottuk ki, hogy segítse egy adatbázis elkészítését, feltöltését. A három vizsgált témakört elkülönítettük, így az interjúk során a kérdezett személy témacsoportonként találkozott kérdező féllel.

A témakörök az alábbi szerkezetet tartalmazzák:

Tehetséggondozás:

Tehetség módszerek
Az iskola által gondozott tehetség területek (Gardner alapján)
Versenyeket (regionális) szerveznek-e?
Verseny eredmények - Országos 1-10. helyezés - 3-5 év távlatában
Alkalmazott tehetségkonceptió(k) leírása
Tehetség követés
Tehetség felmérések
Uniós források a tehetséggondozás területén
Egyéb tehetséggondozó pályázatok
Tehetségpont-e?
MATEHETSZ PAT csoportos képzéseken vettek-e részt?
MATEHETSZ FAT, PAT egyéni továbbképzéseken vettek-e részt?
Iskolapszichológus, fejlesztő pedagógus
Diákmentorok, mentorok
Tehetséggondozásban mozgósítható humánerőforrás

Művészetoktatás:

Létszámadatok (jelenleg, terv, civil, magán)
Iskolai rendezvények
Aktív résztvevők (tanárok, külső szakemberek) a művészetoktatásban
Az iskolával együttműködő Művészeti csoportok

Közművelődés:

Települési programok
Civil szervezetek, aktivitás szintje
Művelődés színtere
Kapcsolódás más települések programjához
A közművelődési szakemberek lehetőségei a különböző szerkezetű településeken
Pályázati szándékok

A kérdőívek mintái a függelékben megtekinthetők.

Az interjúk során begyűjtött információk 10 excel alapú adatbázis kialakítását igényelték. A felvett adatok betöltése megtörtént, ám az intézmények vezetői inspirálták, hogy az adatok bővítése és frissítése folyamatos legyen – máig érkeznek új információk.

## 1.8 A vizsgált iskolák és művelődési intézmények

### 1.8.1 Általános iskolák

	Település	Általános Iskola
1.	Baracska	Kozma Ferenc Általános Iskola
2.	Ercsi	Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
3.	Ercsi	Kossuth Lajos Általános Iskola
4.	Gyúró	Sajnovics János Egyesített Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Gyúrói Tagiskola
5.	Kajászó	nincs általános iskolai oktatás
6.	Martonvásár	Beethoven Általános Iskola
7.	Ráckeresztúr	Petőfi Sándor Általános Iskola
8.	Tordas	Sajnovics János Egyesített Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
9.	Alesútdoboz	József Nádor Általános Iskola
10.	Csabdi	Vértesszőlős Községi Önkormányzati Társulás József Nádor Általános Iskola Petőfi Sándor Tagiskolája
11.	Etyek	„Magyar-kút” ÁMK, Etyek Német Nemzetiségi Általános Iskolája
12.	Felcsút	Endresz György Általános Iskola – n.a. <sup>1</sup>
13.	Mány	Mányi Hársfadombi Általános Iskola
14.	Óbarok	64 fő általános iskolás korú gyermek Bicskére jár iskolába
15.	Tabajd	Mészöly Gedeon Református Általános Iskola és Óvoda
16.	Vál	Vajda János Általános Iskola
17.	Vértessacska	Reményik Sándor Református Általános Iskola Kazay Endre Német Nemzetiségi Tagintézménye
18.	Lovasberény	Reményik Sándor Református Általános Iskola

<sup>1</sup> Nem volt sikeres a kapcsolatfelvétel

### 1.8.2 Művészetoktatási intézmények

	Település	Művészeti Iskola
1.	Baracska	Az Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tagintézményeként
2.	Ercsi	Az Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tagintézményeként
3.	Martonvásár	Martonvásári Művészeti Iskola
4.	Ráckeresztúr	Martonvásári Művészeti Iskola telephelyeként
5.	Tordas	A Sajnovics János Egyesített Általános Iskola tagintézményeként
6.	Etyek	„Magyar-kút” ÁMK tagintézményeként
7.	Mány	Hang-szín-tér Alapfokú Művészetoktatási Intézmény telephelyeként
8.	Vál	Martonvásári Művészeti Iskola telephelyeként

Gyúró, Kajászó, Alcsútdoboz, Csabdi, Felcsút, Óbarok, Tabajd, Vértesacsa és Lovasberény nem rendelkezik iskolarendszerűen szervezett művészetoktatással.

### 1.8.3 Közművelődési intézmények

	Település	Közművelődés színtere
1.	Baracska	Faluház
2.	Ercsi	Eötvös József Művelődési Ház és Könyvtár
3.	Gyúró	Könyvtár és Művelődési Ház
4.	Kajászó	Művelődési Ház és Könyvtár
5.	Martonvásár	Brunszvik-Beethoven Rendezvényszervező Központ és Könyvtár
6.	Tordas	Hangya Művelődési ház
7.	Alcsútdoboz	Sportcsarnok és Művelődési Ház
8.	Csabdi	Csabdi Kultúrház
9.	Etyek	„Magyar-kút” Könyvtár és Közművelődési Intézmény
10.	Felcsút	Felcsúti Könyvtár
11.	Mány	Művelődési Ház és Könyvtár
12.	Tabajd	Művelődési Ház
13.	Vál	Művelődési Ház
14.	Vértesacsa	Vértesacsai alkotóház
15.	Lovasberény	Róna József Művelődési Ház és Könyvtár

Ráckeresztúr és Óbarok nem rendelkezik közművelődési intézménnyel.

## **2. A Völgy Vidék tehetséggondozása, művészetoktatása és közművelődése**

### **2.1 Fogalmak**

#### **2.1.1 Közművelődési fogalmak**

##### **2.1.1.1 Közösségek**

Az egyik értelmezés szerint a közösség az emberi együttélés és együttműködés történelmi formája. Az ilyen közösséghez való tartozás alapja a beleszületés, a véletlen és ritkán a szabad választás. Az érték szempontú értelmezés szerint a közösség az emberi együttműködés legmagasabb rendű formája és olyan társulás, melyet autonóm személyiségek szabadon hoznak létre. Az egyén az ilyen társuláshoz nem beleszületés vagy véletlen, hanem önálló döntés útján csatlakozik. (BÁTHORY–FALUS, 1997., 312. o.)

A társadalom és a társadalmi változások minden korban befolyásolják a nevelés és az oktatás uralkodó felfogását, illetve gyakorlatát. A rendszerváltás előtt a közösség, a közösségi érdekek túlsúlya volt jellemző, amelynek helyébe az egyén, az egyéni érdekek túlsúlya került. Ma az individualitás időszakát éljük, ezért érdemes megvizsgálni a közösség megváltozott szerepét az egyén szocializációjában.

##### **2.1.1.2 Közösségi szintér**

A helyi lakosság rendszeres vagy alkalmi közművelődési tevékenységének, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása érdekében önkormányzati fenntartásban, önkormányzatok társulásában, vagy közművelődési megállapodás alapján működtetett, erre a célra alkalmassá tett és üzemeltetett, adott helyen rendszeresen működő intézmény vagy egyéb jogállású létesítmény (helyiség együttes, épület).

Közösségi szintérnek nevezhetők nem önkormányzati fenntartásban működtetett, de közösségi élet céljából állandó vagy időszakos jelleggel használt létesítmények is.

##### **2.1.1.3 Művelődési szervezet**

Minden olyan jogi személyiséggel rendelkező települési, megyei, regionális, országos szervezet (például népfőiskola), amely alapító okirata szerint a 1997. *CXL. törvény* 76. §-ában felsorolt közművelődési feladatokból egy vagy több tevékenység megvalósítására jött létre.

#### **2.1.1.4 Művelődő közösség**

A művelődési érdeklődési kör és az önképző, társas tevékenység szerint elkülönülő – jogi személyiség nélküli – lakossági csoport.

#### **2.1.1.5 A rendezvény fogalma**

A tanulmány készítésekor pontosan meg kellett határoznunk, hogy mit értünk a „rendezvény” fogalma alatt.

Magyar Értelmező Kéziszótár: A rendezvény szervezett közösség keretein belül megtartott (esetenként szórakoztató jellegű) összejövetel.

Három alapvető dolgot minden rendezvényről elmondhatunk:

- előre meghatározott célból,
- adott helyen és
- időben tartott összejövetel.

A rendezvényeket az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- gazdasági cél szerint
- helyszín szerint
- helyszínek száma szerint
- tervezés jellege alapján
- jellegük szerint
- funkcionális tartalmuk szerint
- általános csoportosítás szerint
- rendezők alapján
- eredete szerint

#### **2.1.1.6 Társadalmi szervezet**

A tehetséggondozás, művészetoktatás és közművelődés számára roppant fontos, hogy erős „civil-ernyő” segítse létüket, működésüket. Annak érdekében, hogy pontosan tudjuk milyen jellegű szervezeteket keresünk, meghatározzuk, mit értünk társadalmi szervezet alatt.

A társadalmi szervezet létrejöttét Magyarország Alaptörvénye teszi lehetővé az alapvető szabadságjogok biztosításával (az egyesülési szabadság biztosításával), az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény alapján. Számos fajtája létezik, melyből tanulmányunk készítésénél mi első sorban azokat a szervezeteket kerestük, melyek kultúrával, művészetekkel foglalkoznak. Ezek közül is inkább az egyesületeket és alapítványokat valamint a klubos tevékenységeket vizsgáltuk.

#### **2.1.1.7 A turizmus alapfogalma**

A turizmus jelenleg általánosan elfogadott definícióját a WTO és az Interplanetáris Unió 1989-ben elfogadott Hágai Nyilatkozata adja meg a következő formában:



*„A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat”.*

A turizmus olyan nyílt rendszernek tekinthető, mely környezetével – a természeti, társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális környezet elemeivel – dinamikus kölcsönhatásban áll. A rendszer elemei kölcsönösen függenek, és egyben befolyásolják is egymást. A kölcsönhatás eredője pozitív és negatív irányú lehet.

#### **2.1.1.8 Formális tanulás**

Szervezett, strukturált formában folyó ismeretszerzés, amely a legtöbb esetben valamilyen bizonyítvány vagy diploma megszerzésével ér véget. Ide tartozik tehát a közoktatás, a felsőoktatás, valamint például az OKJ-s bizonyítvány megszerzését megcélzó szakmai tanfolyam is.

#### **2.1.1.9 Non-formális tanulás**

Az oktatási rendszeren kívül (például egy vállalat által) szervezett, az egyén igényeihez jobban illeszkedő képzések, tanfolyamok tartoznak ide, amelyek a legtöbbször nem zárulnak széles körben elfogadott bizonyítvány megszerzésével.

#### **2.1.1.10 Informális tanulás**

Olyan, sokszor teljesen észrevétlen mindennapos tevékenységek, amelyeknek elsődleges célja nem a tanulás, vagy önmagunk képzése, de amelyek során mégis sok olyan ismeretet szerezhethetünk, amelyek akár a munkaerőpiaci esélyeinket is javíthatják. Ide tartozhatnak a munkatársainkkal folytatott szakmai témájú beszélgetéseink éppúgy, mint a televízióban látott, munkánkhoz valamennyire kapcsolódó filmek, vagy egy új számítógépes program használatának a megtanulása.

#### **2.1.1.11 „LLL” azaz „Life Long Learning” (Egész életen át történő tanulás)**

A szűkebb értelmezés változatlanul a munkavégzéshez, a munkaerő-piaci pozíciók megőrzéséhez kapcsolódó ismeretszerzést helyezi előtérbe. Az embert, mint munkaerőt tekinti, aki az LLL révén képes megőrizni foglalkoztathatóságát élete végéig. Ez a szűk értelmezés is hihetetlenül fontos, hisz mindazok, akik meg tudják őrizni munkaerő-piaci pozíciójukat, nemcsak saját helyzetükön tudnak javítani, hanem hozzájárulnak a közterhek viseléséhez, adóznak, képesek gyerekeik iskoláztatásába investálni stb.

A tágabb értelmezés – amely szerint az LLL lényege, hogy „a gyermekkortól kezdve egész életen át segítsen mindenkit abban, hogy dinamikus ismereteket szerezhessen a világról, a többi emberről és saját magáról” – komoly szemléletváltást tükröz az előzőhöz képest. Eszerint ugyanis az élethosszig tartó tanulásnak nemcsak közösségi céljai vannak

(hogy foglalkoztatott maradjon a személy, hogy adót tudjon fizetni stb.), hanem az ember személyes boldogulása mint fő cél is megjelenik ebben a definícióban.

Az LLL alapjai a következők:

- megtanulni megismerni,
- megtanulni dolgozni,
- megtanulni együttműködni másokkal,
- megtanulni élni.

Ma az LLL az egyéni és társas tudásszerzés szinte minden formáját és színterét magába foglalja. A kognitív képességek mellett az élethosszig tartó tanulásban ma már legalább olyan nagy hangsúlyt kap például a szociális képességek fejlesztése, az önismeret, az önmagunk kezelésének problémaköre, az egyének közötti kooperáció megteremtése, mint az írás-olvasás képességének kiművelése.

## 2.1.2 Tehetségfogalmak

### 2.1.2.1 Gazdagítás, dúsítás

Passow(1958) által meghatározott gazdagítási formák közül kettőt kérdeztünk, figyeltünk az interjúk alatt:

*Mélységben történő gazdagítás.* Több lehetőséget kínálunk a tehetséges gyerekeknek tudásuk és képességeik alkalmazására, mint általában a tanulóknak.

*Feldolgozási képességek gazdagítása.* A kreatív és kritikus gondolkodás fejlesztését jelenti felfedező, kutató tevékenység közben.

### 2.1.2.2 Gyorsítás

Feger 1997-ben összefoglalt gyorsítási modelljeiből<sup>2</sup> az alábbiak megvalósulására kérdeztünk rá, a tanulmány készítését megelőző 3-5 évet vizsgálva:

*Osztály-átléptetés*

*D-típusú osztályok.* Összeválogatott tehetséges gyerekekkel rövidebb idő alatt /például négy év helyett három év alatt/ teljesítik az általános iskola felső tagozatának tantárgyi követelményeit.

*Tanulmányi idő lerövidítése.* A tehetséges diák folyamatos magas szintű teljesítménye lehetővé teszi azt is, hogy az egész iskolai időt /8 év, 12 év/ rövidebb idő alatt teljesítse

### 2.1.2.3 Egyéni fejlesztés

Sarka Ferenc javaslatai alapján a következő dokumentáció megléte volt az érdeklődés előterében:

---

<sup>2</sup> lásd. Balogh László: Iskolai tehetséggondozás (2004)122.p.

Egyéni fejlesztésbe kerülés indoklása;  
Fejlesztendő területek meghatározása;  
A fejlesztendő területek elődiagnosztikai lehetőségei;  
Célkitűzés (az az állapot, amelyet a fejlesztés végére el szeretnénk érni);  
Siker kritériumok meghatározása (mikor teljesül a célunk?);  
A fejlesztés tematikája, módszerei;  
A fejlesztés tervezett időtartama (pl. 5 óra, 5 hónap, 1 év);  
A fejlesztés intenzitása (heti hány alkalomról, hány óráról van szó);  
A fejlesztés önkontrollos és/vagy kontroll csoportos hatásvizsgálati terve.

#### **2.1.2.4 Erős oldal fejlesztése**

A képességek valamely területén (matematika, fizika, zene, sport, művészetek stb.) biztosítják az intenzív, gyors elmélyülést és előrehaladást.

#### **2.1.2.5 Gyenge oldal erősítése**

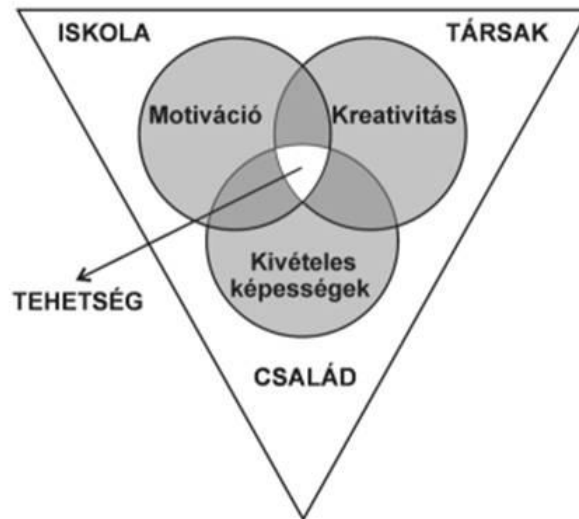
Az alulteljesítő tehetségek felismerésében való jártasságot vizsgáltuk, valamint felismerés esetén az alkalmazott fejlesztésre kérdeztünk rá.  
Érdeklődésünk kiterjedt azokra a tehetséges diákokra, akiknél valamiféle fejlesztés történt a következő lehetséges területeken: tanulási stratégia, állóképesség, motiváció, érzelmi kiegyensúlyozatlanság.

#### **2.1.2.6 Gardneri 7 tehetségterület**

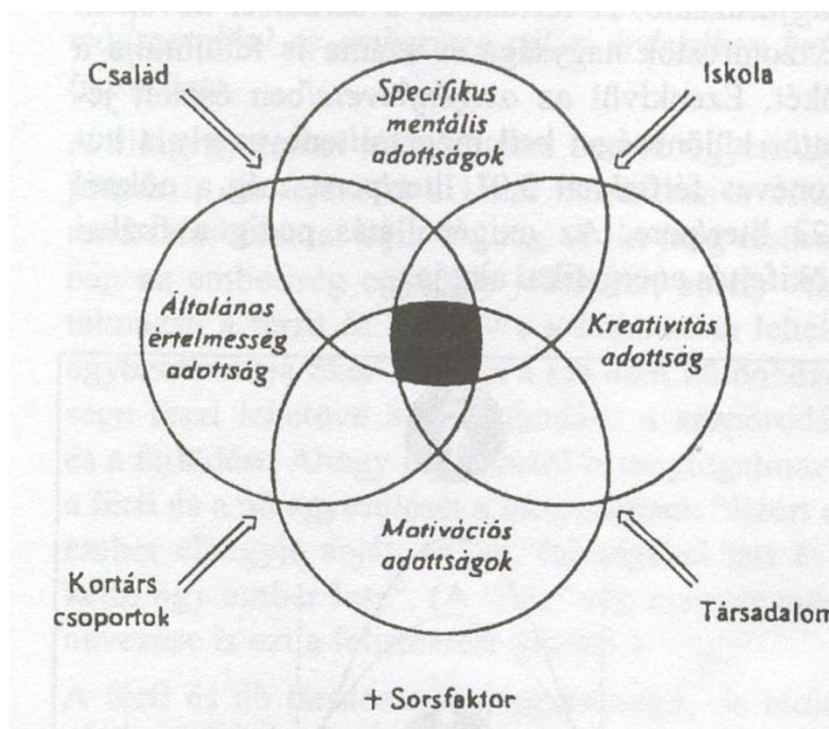
Az iskolákban folyó tehetséggondozással összefüggő foglalkozások számos területen megtalálhatók, az átlátható csoportok létrehozása érdekében Howard Gardner elméletéből indultunk ki. Gardner hétféle, egymástól független intelligenciát különböztet meg: nyelvi, logikai-matematikai, térbeli, zenei, testi-kinesztézis és kétféle személyes intelligenciát. Ezek alapján tagoltuk az iskolákban kialakult tehetséggondozási területeket.

### 2.1.2.7 Tehetségkonceptió

Tehetségkonceptió alatt értjük a saját, vagy átvett tehetséggondozással összefüggő modelleket. A gardneri Többszörös intelligencia modellen túl – az esetleges helyi koncepció mellett - az alábbi modellek meglétével számoltunk:



2. ábra Mönks-Renzulli modell



3. ábra Czeizel Endre 2×4+1 faktoros modellje

### 2.1.2.8 Tehetségkövetés

Azokat a sajátos módszereket és eszközöket kerestük, melyek lehetőséget adnak arra, hogy a fellelt tehetségek életútját – eredmények, személyiség formálódás, kibontakozás – dokumentáltan rögzíti, az iskola elhagyása után is.

### 2.1.2.9 Tehetségfelmérés – tehetségkutatás – azonosítás - diagnosztika

A tehetségdiagnosztika területén - Mező Ferenc ajánlásai alapján- kerestük az azonosításhoz, beválogatáshoz és hatásvizsgálathoz tartozó diagnosztikai elemeket:

Kire/mire vonatkozik a tehetségdiagnosztika?	A tehetségdiagnosztika célja		
	Tehetségazonosítás	Beválogatás	Hatásvizsgálat
<b>Egy adott személyt középpontba állító diagnosztika:</b>	Tehetőséges-e valamilyen a vizsgálati személy?	Milyen tehetséggondozó programba válogatható be a vizsgálati személy?	Egy adott személy esetében hatékony volt a tehetséggondozó program?
<b>Kisebb-nagyobb csoportokra fókuszáló diagnosztika:</b>	Kik felelnek meg az alkalmazott tehetségkonceptió kritériumainak (kik a tehetségesek a vizsgálati csoport tagjai közül)?	Kik felelnek meg az alkalmazott tehetségkonceptió és a tehetséggondozó program kritériumainak?	Egy adott vizsgálati csoport esetében hatékony volt a tehetséggondozó program?
<b>Tehetséggondozó programra fókuszáló diagnosztika:</b>			Általában véve milyen hatása van a vizsgált tehetséggondozó programnak?

### 2.1.2.10 Tehetség Mentor, Diákmentor

Kerestük az iskolai és a települési életben azokat a szereplőket, akik a tehetséges diákok mentorálásában szerepet játszhatnak. Kik azok az öregdiákok, akiket vissza lehet csatolni az iskola életébe? Az alábbi feltételekkel lehetett mentort megjelölni:

- Jó pedagógiai érzékeléssel nyúljanak a fiatalabb korosztályhoz
- Lehetőleg jeles-kitűnő tanulók legyenek
- Minden tehetségterületről keressük a mentorokat speciális ismeretek és tehetségterületek megjelölésével

Emellett négy korosztályra bontottuk a jelölteket a kamasz kortól a fiatal felnőtt korig.

### **2.1.2.11 Tehetség gondozó pályázatok**

#### ***2.1.2.11.1 Európai Uniós források, pályázatok***

Olyan az iskolák által készített sikeres pályázatokat kerestük, amelyek kifejezetten tehetség gondozásra biztosítottak forrásokat.

#### ***2.1.2.11.2 MATEHETSZ***

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége

#### ***2.1.2.11.3 Tehetség hidak Program***

A Nemzeti Tehetség Program megvalósítása: az Európai Unió támogatásával a Tehetség hidak Program keretében a közoktatásban és a civil szektorban működő tehetségsegítő programok juthatnak összesen mintegy két milliárd forintnyi forráshoz, az Új Széchenyi Terv részeként, a MATEHETSZ (Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége) gondozásában.

#### ***2.1.2.11.4 OFI pályázatok***

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium megbízásából, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet és a Wekerle Sándor Alapkezelő együttműködésével kiírt Nemzeti Tehetség Programhoz kapcsolódó pályázati rendszer.

### **2.1.2.12 Tehetségpont**

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács definíciója szerint a tehetségpont a következő:

*„A Tehetségpontok alapfeladata a tehetségek felfedezése, azonosítása, a tanácsadás, a pályaaorientáció, a lehetőségek, az információk személyre szabott megmutatása a tehetséges fiataloknak. Fő céljuk, hogy hatékony segítséget adjanak az érdeklődő fiataloknak tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, ennek érdekében juttassanak el hozzájuk minél teljesebb és minél személyesebb információkat a különböző tehetség gondozó lehetőségekről. Figyelemmel kísérik az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetség gondozó kezdeményezéseket és segítik ezeket abban, hogy minél intenzívebb kapcsolatrendszert tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével, a tehetség gondozásban jártas szakemberekkel, és a tehetség gondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel. Helyi integráló szerepük mellett pedig maguk is részei a Magyar Génius Hálózatnak, melyben a csomópontok szerepét töltik be az információk áramlásában és feldolgozásában.”*

### **2.1.2.13 MATEHETSZ PAT és FAT képzések**

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége által szervezett és finanszírozott Pedagógus és Felnőtt Akkreditált képzések

## 2.1.3 Művészetoktatási fogalmak

### 2.1.3.1 Művészetoktatás

Az alapfokú művészetoktatás a közoktatás része, törvény által szabályozott feltételek betartásával (20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet), valamint szabályozott tantervi program (27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet) alapján végezhető.

Az alapfokú művészetoktatási intézmény a zeneművészet, táncművészet, képző – és iparművészet, valamint a színművészet és bábművészet területei iránt érdeklődő tanulók számára biztosítja készségeik, képességeik fejlesztését, alkotó és önkifejező képességeik kibontakoztatását, tehetségük gondozását.

E területek közös jellemzője érték közvetítő és értékőrző mivoltuk. Egyaránt fejlesztik az alkotás, valamint a befogadás, megismerés, a művészettel való élés képességeit. A nevelésben betöltött szerepükkel egymás hatását erősítik, mivel mindegyik célja, hogy a művészetekről, mint az alkotás, a megismerés, a kommunikáció összetett formáiról olyan élményszerű tapasztalatokat, ismereteket nyújtson, amelyek hozzájárulnak a legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához.

Az alapfokú művészetoktatás keretében történő művészeti nevelés és oktatás céljában, tartalmában, eszközeiben, személyi és tárgyi feltételeiben eltér a Nemzeti alaptanterv által biztosított művészeti neveléstől.

Az alapfokú zeneiskola és a művészeti iskola feladata a tanuló harmonikus egyéniségének fejlesztése, a művészi kifejezőképesség megalapozása, a tehetség fejlesztése, felkészítés szakirányú továbbtanulásra, az iskolai művészeti nevelés kiegészítése.

Az alapfokú zeneiskola és a művészeti iskola feladata továbbá a művészi tehetségek felfedezése, gondozása és fejlesztése, adottságaik kibontakoztatása.

### 2.1.3.2 A művészetoktatás sajátosságai, intézményi szerkezete

A művészetoktatás keretein belül a tanulókkal művészeti főiskolán-egyetemen végzett, a speciális szakoknak megfelelő tanári-művésztanári képesítéssel rendelkező pedagógusok foglalkoznak. A tanulók egyéni orientáció és készség-képesség felmérés után kezdik meg tanulmányaikat. Alapvetően a művészeti tehetség felfedezésével, kibontakoztatásával foglalkozó iskola típus.

Az oktatásban párhuzamosan jelenik meg az általános (A- tagozat) és speciális-pályaorientált (B- tagozat) képzés. A tanulók közismereti tanulmányaik (általános iskola, gimnázium) mellett, jellemzően a délutáni időszakban, művészeti áganként heti 4-6 tanórán vesznek részt a képzésben.

Az alapfokú művészetoktatás a tanulók számára térítési díj fizetési kötelezettség teljesítése mellett vehető igénybe. Ez alól kivételt képeznek azok a gyermekek, akik részére rendszeres gyermekvédelmi támogatást állapítottak meg.

A művészeti iskolák (alapító okiratuknak megfelelően) egy, kettő, három. vagy akár mind a négy művészeti ágban végezhetnek oktatást.

### **2.1.3.3 A művészetoktatás feltételrendszere**

A művészeti iskolák működtetéséhez a fenntartóknak biztosítaniuk kell az előírt speciális oktatási helyszíneket és eszközöket (felszerelt szaktantermek, művészeti műhelyek). A feltételek törvényi szabályzója a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet.

### **2.1.3.4 Egyéni oktatás a művészetoktatásban**

A művészetoktatás az alapfokú zeneiskolában, zeneművészet ágban egyéni főtárgyi órák keretében zajlik, heti két tanítási órában.

### **2.1.3.5 Csoportos oktatás**

Az alapfokú művészeti iskolában zeneművészet, képző- és iparművészet, báb- és színművészet, valamint táncművészet ágakban csoportos oktatás keretében történik.

### **2.1.3.6 Művészeti csoportok**

A múlt értékeinek megőrzésén és továbbvitelén túl egy közösséghez való tartozást, szórakozást, felfrissülést keresik a benne tevékenykedők.



## 2.2 Vizsgálatok, tények

### 2.2.1 A térség, a települések, az iskolák demográfiai mutatói

A 17 Leader település jelenleg körülbelül 45.000 főt számlál. Kérdésünk, hogy a települések lélekszámban fogynak-e, stagnálnak, vagy növekednek. Több változat született a népesedési tendenciák megjósolására. A *kiegyensúlyozott népesedési forgatókönyv szkeptikus változata* 47.400 fős stagnáló jellegű, kismértékben növekvő várható lakosság számot jelez előre 2020-ra.

Az *idealista változat* szerint a Völgy Vidék lakosságának növekedési üteme pozitív, a népességszám jelentősebb mértékben nő. Ez alapján 2020-ban a lakosok száma megközelíti, sőt akár át is lépheti az 50 ezer főt (49.520fő). Csak a 2001 óta megújult bevándorlási hullám legújabb egyenlegeivel újraszámolva hasonló érték adódik (49.700 fő).

A Központi Statisztikai Hivatal 2011 népszámlálási adatai szerint a lakónépességi adatok a következők:

Település	Lakónépesség
Óbarok	787
Tabajd	921
Kajászó	1058
Csabdi	1227
Gyúró	1261
Alcsútdoboz	1413
Vértesacsa	1777
Felcsút	1870
Tordas	2084
Mány	2463
Vál	2459
Lovasberény	2708
Baracska	3797
Ráckeresztúr	3360
Etyek	4258
Martonvásár	5732
Ercsi	8289
Összesen	45464

(KSH Népszámlálási adatok 2011)

A tanulmány végkövetkeztetései szempontjából nagy jelentősége van annak a helyzetnek, hogy a hátrányos- és halmozottan hátrányos gyermekek aránya mekkora a többi tanulóhoz képest.

**A térség tanulói létszáma és a hátránnyal küzdő gyermekek aránya – Martonvásári tankerület**

Fenntartó típusa		Tanulók száma	Integráltan oktatott tanulók	Hátrányos helyzetű tanulók	Halmazottan hátrányos helyzetű tanulók	Fő munkaviszonyú pedagógusok száma	Osztályok száma	Integráltan oktatott tanulók aránya	Hátrányos helyzetű tanulók aránya	Halmazottan hátrányos helyzetű tanulók aránya
állami	Klebsberg Intézményfenntartó Központ	1804	86	634	232	177	96	4,77%	35,14%	12,86%
magán	korlátolt felelősségű társaság	74	0	74	71	11	8	0,00%	100,00%	95,95%

**A térség tanulói létszáma és a hátránnyal küzdő gyermekek aránya – Martonvásári tankerület**

(forrás: KIRSTAT 2012.)

A Bicskei tankerület területén működő Völgy Vidék települések adatai	Tanulók száma	Integráltan oktatott tanulók		Hátrányos helyzetű tanulók		Halmazottan hátrányos helyzetű tanulók	
		fő	%	fő	%	fő	%
Alcsútdoboz, Csabdi, Etyek, Felcsút, Mány	919	24	2,61%	183	19,91%	1	0,11%

**A térség tanulói létszáma és a hátránnyal küzdő gyermekek aránya – Bicskei tankerület Völgy Vidék Leader településein**

(forrás: KIRSTAT 2012.)

A székesfehérvári tankerület területén egy Völgy Vidék Leader település található	Tanulók száma	Integráltan oktatott tanulók		Hátrányos helyzetű tanulók		Halmazottan hátrányos helyzetű tanulók	
		fő	%	fő	%	fő	%
Lovasberény	162	12	7,41	36	22,22	2	1,23

**Lovasberény tanulói létszáma és a hátránnyal küzdő gyermekek aránya – Székesfehérvári tankerület Völgy Vidék Leader településén**

(forrás: KIRSTAT 2012.)

## 2.2.2 Iskola szerkezet

A Völgy Vidék közösség területén működő iskolák profilját alapvetően meghatározza a települések mérete. Az 1000 fő lélekszám körül a településeken nem található iskola. Iskola nélküli települések:

Kajászó és Óbarok

Kivételnek számít Tabajd, ahol kis létszámú iskola működik a református egyház fenntartásában. Itt 57 diák tanul a Mészöly Gedeon Református Általános Iskolában.

### 2.2.2.1 Az iskolák térségi szerkezete

A lakónépesség és az általános iskolai tanulók számának összevetése sajátos helyzetek, felszín alatti problémák meglétét mutatja:

Település	Lakónépesség	Általános iskolai tanulók száma
Óbarok	787	
Tabajd	921	57
Kajászó	1058	
Csabdi	1227	119
Gyúró	1261	58
Alcsútdoboz	1413	104
Vértesacska	1777	130
Felcsút	1870	197
Tordas	2084	198
Mány	2463	163
Vál	2459	200
Lovasberény	2708	162
Baracska	3797	184
Ráckeresztúr	3360	326
Etyek	4258	338
Martonvásár	5732	507
Ercsi	8289	331
Összesen	45464	3074

(Forrás: KSH Népszámlálási adatok 2011 és KIRSTAT 2012.)

Az általános iskolák mellett két speciális iskola működik. Az egyik a Kossuth Lajos Általános iskola Ercsiben, mely hátrányos helyzetű és enyhe fogyatékkal élő gyermekekkel foglalkozik. A másik speciális intézmény a Fejér Megyei Önkormányzat Pápay Ágoston Általános Iskolája, Készségfejlesztő Speciális Szakiskolája és Diákotthona martonvásári feladatellátási helye.

200 fő alatti iskolák találhatók a 3000 főnél kisebb lakosságszámú településeken. Kivételt jelent Baracska, ahol a lakónépesség ugyan 3797 fő, ám az állandó lakosok száma csak 2710 fő. 300-500 tanuló jellemzi azokat a településeket, ahol a lakónépesség 3000 főnél több lelket számlál.

Gyakori jelenség, hogy a 3000 fő alatti települések egy iskolát működtetnek két feladat ellátási helyen.

### **Önálló iskolák<sup>3</sup>**

	<b>Település</b>	<b>Általános Iskola</b>	<b>Tanulók száma</b>
1.	Baracska	Kozma Ferenc Általános Iskola	184
2.	Ercsi	Eötvös József Általános Iskola	331
3.	Ercsi	Kossuth Lajos Általános Iskola	70
4.	Martonvásár	Beethoven Általános Iskola	507
5.	Ráckeresztúr	Petőfi Sándor Általános Iskola	326
6.	Etyek	„Magyar-kút” ÁMK, Etyek Német Nemzetiségi Általános Iskolája	338
7.	Felcsút	Endresz György Általános Iskola	197
8.	Mány	Mányi Hársfadombi Általános Iskola	163
9.	Tabajd	Mészöly Gedeon Református Általános Iskola és Óvoda	57
10.	Vál	Vajda János Általános Iskola	200
		Összesen	2373

<sup>3</sup> A létszám adatok korrigálva lettek az intézményvezetők által megadott adatok alapján, így a KIRSTAT előző évi adataival szemben növekedést mutatnak.

***Egy intézmény két feladat ellátási helyet<sup>4</sup>***

	<b>Település</b>	<b>Általános Iskola</b>	<b>Tanulók száma</b>
1.	Gyúró	Sajnovics János Egyesített Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Gyúrói Tagiskola	58
2.	Tordas	Sajnovics János Egyesített Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	198
3.	Alcsútdoboz	József Nádor Általános Iskola	104
4.	Csabdi	Vértes Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás József Nádor Általános Iskola Petőfi Sándor Tagiskolája	119
5.	Vértesacska	Reményik Sándor Református Általános Iskola Kazay Endre Német Nemzetiségi Tagintézménye	130
6.	Lovasberény	Reményik Sándor Református Általános Iskola	162
		Összesen	771

<sup>4</sup> A létszámadatok korrigálva lettek az intézményvezetők által megadott adatok alapján, így a KIRSTAT előző évi adataival szemben növekedést mutatnak.

Önálló iskolákban tanul a gyermekek döntő hányada. Ennek csupán annyi az oka, hogy a nagyobb iskolák az anyatelepülésről megfelelő mennyiségű diákot tudnak beiskolázni. Ezek a települések döntően 3000 főnél magasabb lélekszámúak.

#### **2.2.2.2 Művészetoktatási intézmények szerkezete**

A Művészeti iskolák szerkezet szerint vagy önállóan működő, vagy összevont intézményként jelennek meg. Az összevont intézményben általában általános iskola és művészeti iskola működik közös igazgatás alatt. Önálló intézmény egy van, Martonvásáron, mely további két településen, Ráckeresztúron és Válon látja el az oktatást (telephelyek). Összevont intézmények működnek Tordason, Etyeken, Ercsiben. Az Ercsi iskola látja el Baracsán is a művészetoktatási feladatokat (telephely). Ezek az intézmények fenntartás tekintetében mindannyian a KLIK Intézményfenntartó alá tartoznak (Állami fenntartás).

Mányban is van művészetoktatás, itt a Völgyvidéken kívüli, bodajki székhelyű, önálló magán művészeti iskola telephelyeként. Ercsiben szintén egy a Völgyvidéken kívüli százhalombattai, önálló, magán művészeti iskola lát el oktatást. A következő településeken nincs jelen művészetoktatási intézmény: Tabajd, Alcsútdoboz, Gyúró, Csabdi, Felcsút, Óbarok, Vértesacsa, Lovasberény.

A térségben tapasztalható igényt mutatja, hogy magánoktatás formájában is jelen van művészetoktatási tevékenység (egy-egy hangszer, vagy képzőművészeti csoport, táncsoprot). Vagy azért, mert a területen teljes az ellátatlanság, vagy azért mert a korábbi intézmény fenntartók csak meghatározott művészeti ág oktatását vállalták fel. Magánoktatás (magán tanárok tevékenysége) a következő településeken van jelen: Mány, Tabajd, Tordas, Alcsútdoboz, Martonvásár.

### 2.2.3 Tehetséggondozás a térségben

A tanulmány vizsgálja, hogy a térség oktatási szakemberei mit gondolnak a tehetséggondozás valós helyzetéről. Felderíti az ismeretek meglétét, illetve hiányát, valamint keresi tehetséggondozás meglévő formáit.

A tehetségkoncepciók szintjén három lehetséges változatot vártunk, illetve számítottunk sajátos tehetségkoncepciók meglétére:

Mönks-Renzulli modell

Czeizel Endre 2×4+1 faktoros modellje

Howard Gardner Többszörös intelligencia modellje

Meg kellett találni azokat az eszközöket, amelyek a **tehetségdiagnosztikával** vannak összefüggésben. Ezért kérdeztünk rá az interjúk alatt, hogy szakember által lebonyolított **tehetségfelmérések** az utóbbi 3-5 évben voltak-e?

A tehetségsegítés gazdag módszertana számos lehetőséget rejt magában. Kissé szűkítve a lehetőségeket az alábbi tehetséggondozó eszközökre kérdeztünk rá:

- Gazdagítás, dúsítás
- Gyorsítás
- Egyéni fejlesztés
- Erős oldal fejlesztése
- Gyenge oldal erősítése

A tehetséggondozás tipikus területe, mérhető „output”-ja a versenyeztetés. A következő területeket vizsgáltuk.

- Versenyeket (regionális-országos) szerveznek-e?
- Verseny eredmények - Országos 1-10. helyezés - 3-5 év távlatában

Még nagyon kevés gyakorlat van a tehetséges gyermekek életútjának követésére. Konkrét adatbázis (papír, vagy elektronikus) meglétére kérdeztünk a **tehetségkövetés** területén.

Az oktatás színvonalának biztosításához erőforrásokra van szükség. Természetesen ez jelenti a pénzügyi forrásokat és a humán erőforrást is. Az alábbi területek kerültek feldolgozásra:

- Tehetséggondozó pályázatok
- Tehetséggondozással összefüggő továbbképzések
- Iskola pszichológus és fejlesztő pedagógus megléte

A vizsgálatok végén a **tehetséggondozás lehetséges szereplőire** voltunk kíváncsiak. A tehetséggondozásban járatos, vagy a tehetséggondozás felé vonzó pedagógusokat és esetleges külső résztvevők listáját állítottuk össze a vezetők segítségével. Ez lehetőséget ad egy térségi adatbázis összeállítására, mely a tehetséggondozásban résztvevők számára egy **térségi hálózatba kapcsolódás esélyét** adják meg.

Kifejezett törekvés volt arra, hogy **diákmentorokat** találjunk. Minden iskolának fontos törekvése kell, hogy legyen az öregdiákok – különösen a pedagógiai érzékkel rendelkezők – visszakapcsolása az iskola életébe.

Látunk kell, hogy a térségben milyen erővonalak húzódnak a tehetséggondozással kapcsolatban. Ezért vizsgáltuk, hogy van-e kialakulóban lévő **tehetséggondozási hálózat**, illetve van-e ennek létrehozására irányuló szándék.

### 2.2.3.1 Tehetségkoncepciók

Az iskolák pedagógiai programja alapvetően kell, hogy a tehetséggondozás témájával foglalkozzanak. Az interjú alanyok legtöbbször megerősítette, hogy ez a valóságban is így van, bár a közoktatási szakértők, akik értékelik az iskola szakmai programját, a tehetséggondozás speciális ismereteinek terén nem feltétlenül mozognak otthonosan. Éppen ezért fordulhat elő, hogy a pedagógiai programban legtöbb esetben igyekeznek definiálni a tehetséget sajátos jellemzők alapján, koncepcionálisan a tantestület számára még sem megfoghatók a leírtak. Néhány esetben a tehetséggondozással összefüggő tevékenységi területek leírását tartalmazza a pedagógiai program.

Két esetben találkoztunk a Renzulli-féle „forgóajtó” modell nem tudatos alkalmazásával. Mivel tehetségazonosítás nem történik, széles merítéssel, az adott programba való bekerülés, illetve az abból való kihullás adja ki a tehetség felismerésének lehetőségét.

Egy esetben sajátos megfogalmazást találtunk. Az interjút adó vezető következőképpen foglalta össze az iskola által követett koncepciót:

„Az iskola tehetségkoncepciója a Tehetség patronálását tartja a legfontosabb tevékenységnek. A tehetség kibontakoztatását három alapvető elem határozza meg: A tanár, a motiváció és a szorgalom.”

Tehát a vezetők érezhető módon meg akarják ragadni koncepcionális szinten is a tehetséggondozást.

A három, nemzetközileg is legelfogadottabb koncepcióval még látens módon sem találkoztunk (egy eset kivételével):

Mönks-Renzulli modell

Czeizel Endre 2×4+1 faktoros modellje

Howard Gardner Többszörös intelligencia modellje

Az interjúkból egyértelműen kiderül, hogy a vezetők tisztában vannak a tehetségre ható folyamatokkal és szereplőkkel – iskola, család, kortárs csoportok, társadalom – valamint a tehetség általános jellemzőivel – speciális képességek, motiváció, kreativitás, általános értelmesség – de a tantestület számára egzakt módon nem fogalmazódik meg.

Egy esetben találkoztunk alkalmazott tehetségkoncepcióval (a vizsgált iskola tehetségpont). Az alkalmazott eszköz Gardner többszörös intelligencia modellje. Itt 5 területen azonosítják a tehetségeket (téri, zenei, kinetikus, logikai és interperszonális). A tehetségek gondozásánál Czeizel 2x4+1 faktoros modelljét szem előtt tartják.



### 2.2.3.2 Tehetségdiagnosztika és felmérések

Konkrét tehetségdiagnosztikával csak egy esetben találkoztunk. Az indított tehetséggondozó program beválogatási procedúráját iskolapszichológus és tehetséggondozó szakértők bevonásával végezték. Bevonták a szülőket és a tanár kollégákat is. A mérések a következők voltak:

- Önvizsgálati teszt (saját összeállítás)
- Gardner féle többszörös intelligencia modellnek megfelelés (téri, zenei, testi-kinesztéziás, interperszonális, intraperszonális)
- Motivációs teszt (Renzulli-Hartmann skála)
- Tanulási stílus (Szitó, 1987.)
- Tanulási erősségek kérdőív (Tóth, 2007)
- Önértékelési kérdőív (Coopersmith)

A tanulókról iskolapszichológus készített profilokat. Hangsúlyos volt a diákok saját tanárainak ajánlása, értékelése.

Egy iskolában többször készítettek általános állapot- és készségfelmérést az összes diákra vonatkoztatva (a vezető tartalmi részleteket nem bontott ki).

Szintén egy iskolában rendelkeznek valamilyen eszközzel, de a válaszadó részleteket nem tudott mondani, mivel évek óta nem alkalmazzák.

Testnevelés terén több helyen (4 iskola) a megfigyelés eszközt alkalmazzák, ezekben az esetekben a testnevelő tanár tapasztalatai adják a beválogatás alapját.

### 2.2.3.3 Gazdagítás, dúsítás

Passow (1958) által meghatározott gazdagítási formák közül kettőt kérdeztünk, figyeltünk az interjúk alatt:

*Mélységben történő gazdagítás.* Több lehetőséget kínálunk a tehetséges gyerekeknek tudásuk és képességeik alkalmazására, mint általában a tanulóknak.

*Feldolgozási képességek gazdagítása.* A kreatív és kritikus gondolkodás fejlesztését jelenti felfedező, kutató tevékenység közben.

Ez a tehetséggondozási terület már jóval színesebb képet mutat. Bár nem minden helyszínen nevezik tehetséggondozásnak az alábbi programokat, mégis érdemes áttekintenünk, hogy milyen potenciál rejlik a tevékenységekben.

Egy helyszínen 3 programot is futtattak. Itt kifejezetten tehetséggondozási programokat találunk (Martonvásár):

Tanórán kívüli tevékenység keretében képzőművészeti alkotócsoport dolgozik heti 4 órában, amely egyrészt alkotói gyakorlatból áll, másrészt gyakorlati ismereteket ad a képzőművészeti alapanyagokról, hordozó anyagokról, keretezési technikákról. Harmadrészt a kiállítás rendezéssel összefüggő ismeretek átadása a cél.

A másik programban tanulási stratégiák erősítését, megismerését célozzák, beemelve a programba a személyiségfejlesztés és a metakommunikáció témakörét is.

A fenti két programba beválogatás útján kerültek a tanulók.

A harmadik program már nem kifejezetten tehetséggondozás, hisz mindenki által elérhető játékdélután keretében a gyerekek és a felnőttek is heti 2,5 órában ismerkedhetnek stratégiai-, táblás-, kooperációs és kártyajátékokkal. Táblás játékok oktatásával az iskolák közül még egy foglalkozik, szintén nyitott délutáni tanórán kívüli foglalkozás keretében heti egy órában.

Találtunk olyan helyszínt, ahol a KGYTK (Kutató gyerekek tudományos köre) keretében, jelentkezés alapján, 5-10 diák vehet részt.

Az előbb említett helyszínen a feldolgozási képességek gazdagítása a Power point készítésben kiválóan megmutatkozik. Heti egy órában van lehetőségük a szabadon jelentkezőknek gyakorolni.

A helyismereti versenyekre való készülés szintén beválogatás nélkül, de komoly mélységben történő gazdagítást jelent azokban az esetekben, amikor a tanórán kívüli tevékenységet vezető tanár egyúttal a diákok szakos tanára is. Ezt három iskolában találtuk meg.

Több helyszínen a hagyományosnak mondható nívo csoportos matematika és nyelvi képzés is lehetőséget ad a mélységben történő gazdagításnak.

A projektoktatás (projekt hetek) által kínált lehetőségek különböző képességű diákok számára is kiváló terep a gazdagításra. Tantervi keretek között lehetőségük van a tehetségeknek a megmutatkozásra, egyúttal a pedagógus is jobban rálát egy-egy tehetség-ígéretre. Ezt a módszert két iskolában találtuk hangsúlyosan jelen lévőnek.

Egy helyszínen tanórai kereteken belül, indirekt logikai fejlesztés valósul meg (nem fejtették ki a részleteket).

#### **2.2.3.4 Gyorsítás**

Magyarországon nem rendszeres gyakorlat a gyorsítás. A D-típusú osztályok megjelölnek, de vidéki településeken ritka, hogy sikerül annyi jó képességű gyermeket összeválogatni, hogy önálló osztályt lehessen indítani (gyakran még az egy önálló osztály indítása is nehézségekbe ütközik). Az egyéni gyorsításra több lenne az esély, de a pedagógusokat riasztja, hogy ez a módszer nem csak sikereket könyvelhet el. Komoly erőpróbát jelent a speciális tantervek kialakítása is!

Feger 1997-ben összefoglalt gyorsítási modelljeiből az alábbiak megvalósulására kérdeztünk rá, a tanulmány készítését megelőző 3-5 évet vizsgálva:

*Osztály-átléptetés*

*D-típusú osztályok.* Összeválogatott tehetséges gyerekekkel rövidebb idő alatt /például négy év helyett három év alatt/ teljesítik az általános iskola felső tagozatának tantárgyi követelményeit.

*Tanulmányi idő lerövidítése.* A tehetséges diák folyamatos magas szintű teljesítménye lehetővé teszi azt is, hogy az egész iskolai időt /8 év, 12 év/ rövidebb idő alatt teljesítse.

A 17 Leader település általános iskoláiban, az elmúlt öt évben, nem volt példa a gyorsítás eszközének használatára.

Különleges terület a művészetoktatásban a zeneoktatás, hiszen a tehetséges diákok 2-3 év anyagát is összevonhatják. Az elmúlt 5 évben 3 ilyen eset van dokumentálva.

### 2.2.3.5 Egyéni fejlesztés

Sarka Ferenc javaslatai alapján a következő dokumentáció megléte volt az érdeklődés előterében:

- Egyéni fejlesztésbe kerülés indoklása;
- Fejlesztendő területek meghatározása;
- A fejlesztendő területek elődiagnosztikai lehetőségei;
- Célkitűzés (az az állapot, amelyet a fejlesztés végére el szeretnénk érni);
- Siker kritériumok meghatározása (mikor teljesül a célunk?);
- A fejlesztés tematikája, módszerei;
- A fejlesztés tervezett időtartama (pl. 5 óra, 5 hónap, 1 év);
- A fejlesztés intenzitása (heti hány alkalomról, hány óráról van szó);
- A fejlesztés önkontrollos és/vagy kontroll csoportos hatásvizsgálati terve.

Egyéni fejlesztéshez kapcsolt **dokumentáció** jelenleg csak a **művészetoktatás eszközei között jelenik meg**. A **zenei pályára felkészülő diákok** és más kiemelt zenei tehetségek központi tanterv és helyi tanterv szintjén is speciális tananyaggal foglalkoznak. **Számukra mind a gyorsítás, mind a gazdagítás lehetőségei elérhetők.**

**Az általános iskolák számára csak komoly tanári áldozatvállalás mellett valósulhat meg** az egyéni fejlesztés, hisz forrás sem az órakeretre, sem a tananyag kidolgozására nem jut. Több helyen próbálják úgy megoldani a helyzetet, hogy a rendelkezésre álló korrepetálási órák egy részét a tehetségekkel való foglalkozásra tartják fenn. Ezt persze dokumentálni nem lehet, nem is szabad... Tervszerű egyéni fejlesztésre gyakorlatilag nincs mód!

#### 2.2.3.1 Erős oldal fejlesztése, Gyenge oldal erősítése

Az iskolák szakköri kereteken belül igyekeznek minden lehetőséget megadni arra, hogy feltűnő, kiugró tehetségek számára mód nyíljon tehetségterületük további erősítésére. Ennek leggyakoribb formája a versenyekre való felkészítés. A felkészülés gyakran kevésbé kiugró képességű diákokkal együtt zajlik, mivel a korábban tárgyalt finanszírozási problémák miatt egyéni, vagy 2-3 fő tehetség csoportok működtetésére nincs anyagi fedezet.

Az erős oldali fejlesztés csaknem **minden „gardneri” tehetségterületen** előfordul a térségben. **Két terület kevesebb figyelmet kap.** Konkrét **intrapersonális** fejlesztési programot két esetben regisztráltunk. Egyik esetben külső segítő szakember, díjazásért foglalkozik a jelentkező diákokkal. A másik esetben tehetséggondozó program keretében, programszerűen foglalkoznak személyiség fejlesztéssel, metakommunikációval. Az **interperszonális** készségek fejlesztése a drámajáték foglalkozások keretében történhet. Ugyan a térségben több szakember is található, de a minimális óraszám miatt tehetségterületi gondozásra nem is gondolhatunk. Aggasztóbb azonban, hogy a térségben a színjátszás és drámajáték a művészetoktatás szintjén sem jelenik meg, semmilyen formában!

A gyenge oldal erősítésénél, az alulteljesítő tehetségek felismerésében való jártasságot vizsgáltuk, valamint felismerés esetén az alkalmazott fejlesztésre kérdeztünk rá.

Érdeklődésünk kiterjedt azokra a tehetséges diákokra, akiknél valamiféle fejlesztés történt a következő lehetséges területeken: tanulási problémák, állóképesség, motiváció, érzelmi kiegyensúlyozatlanság.

Ezen a területen nem jutottunk értékelhető információhoz. Annyi bizonyos, hogy **alulteljesítő tehetségeket nem szűrtek a térségben**. Több mélyinterjúra van szükség a tantestületek tagjaival, hogy láthatóvá váljon, miként érzékelik és értékelik az alulteljesítő tehetségeket. Értelemszerűen fejlesztés a fenti okok miatt nem történt egyik településen sem, vagy nem sikerült regisztrálni ilyen esetet.

### 2.2.3.2 Versenyszervezés és versenyeztetés

A mai magyar versenyeztetési rendszer igen intenzív. Az általános iskolák legtöbbje a szervezés terén is jeleskedik. A **Völgy Vidéken** is számos versenyt találunk, melyek kistérségi-regionális szinten keresik a kiemelkedő tehetségeket. A térségben élő pedagógusok **13 versenyből válogathatnak**. A sport, honismeret, logika-matematika, idegen nyelvi, szép kiejtési és szavaló, képző és zeneművészeti területek mind képviseltetik magukat.

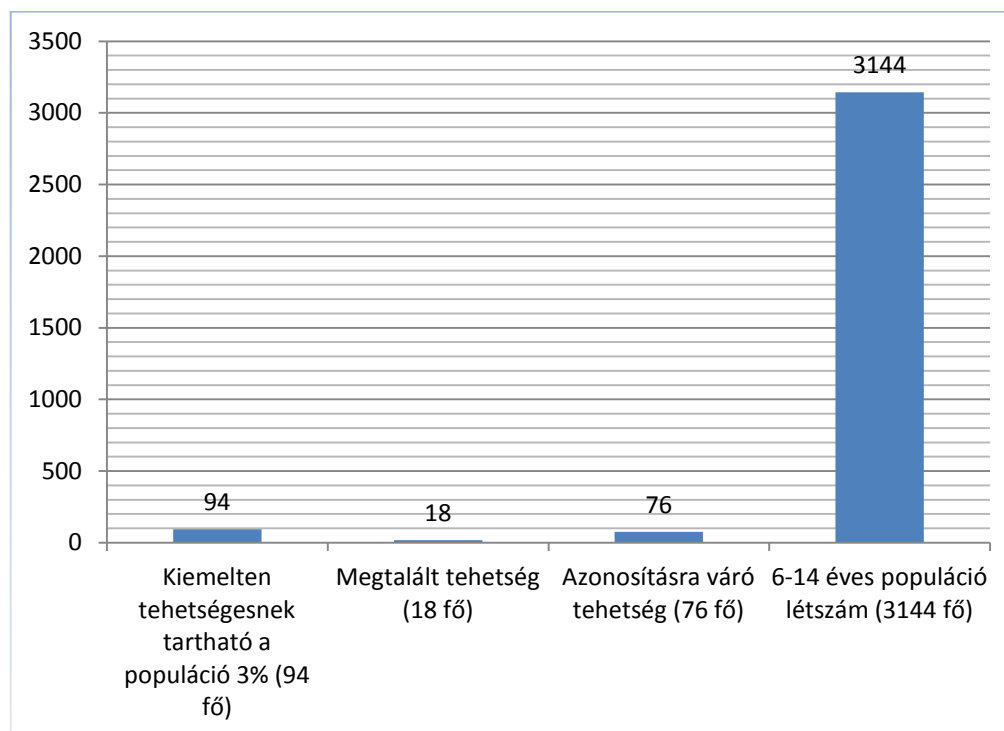
Sajátosabb képet mutat viszont a versenyek területi szóródása. Jellemzően a 200 tanuló alatti iskolák a versenyszervezés terén aktívabbak. A nagyobb iskolák esetében a vezetők sajátos problémával szembesülnek. Tanulói létszámuk tekintetében már egy nagyvárosi iskolával is összevethetők, ám infrastrukturális okok miatt a nagyvárosok már előnyben vannak a versenyszervezés terén. Éppen ezért a környező nagyvárosok elszívó hatására hivatkozva a vezetők egy része úgy véli, hogy túl sok befektetett energiát követelne állandó verseny működtetése anélkül, hogy valódi hasznot látna belőle a tehetséggondozás. A versenyek táblázatát a mellékletekben olvashatjuk.

Az országos, vagy nemzetközi versenyekkel foglalkozó kutatási területünk különösen fontos eredményeket hozott. A vizsgálódás az 1-10. helyezéseket gyűjtötte 3-5 év távlatában. A térségi eredményeket összefoglaló táblázatban közöljük a tanulmány végén. Az eredményes **tehetségeket sikerült azonosítani**, így őket tehetséggondozó hálózaton keresztül már könnyebben elérhetjük, segíthetjük. **Ez 12 azonosított diákot** jelent. Néhány intézményben további interjúk szükségesek, hogy az eredményes diákokat azonosítani lehessen. Váratlan információként **6** olyan **gyermeket** sikerült megtalálni, akik az **Arany János Tehetséggondozó Programban** vesznek, vettek részt, így tovább bővülhetett a térség tehetséggondozási adatbázisa.

Hogy soknak számít-e a térségben azonosított 18 eredményes tehetség a térség populációjára vetítve a következőket érdemes szem előtt tartani. A népesség 3-5%-át tekintjük kiemelten tehetségesnek, természetesen számtalan tehetség területen. Mivel nem tudjuk, hogy milyen típusú tehetségeket keresünk először át kell gondolni, hogy milyen stratégiát kell követni a tehetségazonosítás során.

A feladatot érdemesnek látjuk tehetségpont körébe utalni, hiszen mind a pszichológusok, mind a tehetség szakértők tapasztalatai leegyszerűsítik és meggyorsítják az azonosítási folyamatot. A tehetségpont egyúttal garancia lehet a tehetségazonosítási tevékenységek folyamatos fenntartására.

A következő tábla jól szemlélteti, hogy mekkora energiát kell befektetnünk a térség tehetségeinek azonosításába:



Sajátos, közösség erősítő versenyekkel találkozhatunk még, ahol nem a tehetségkutatás az elsődleges cél, hanem a közösségépítés. Ezek az országos találkozók és versenyek az oktatás három alapszereplőjét – diák, szülő és tanár – kapcsolják össze. A 3000 lélekszám alatti települések ebben kimagaslóan eredményesek.

### 2.2.3.3 Tehetségkövetés

A térség tehetséggondozással kapcsolatos ismeretei még bőven fejleszthetők, így a tehetségkövetés tennivalói is jórészt gyakorlat nélkül valók. Egy iskolában történt meg a regisztrált tehetséges tanulók adatlappal történő dokumentálása. Azonban ebben az esetben is csupán másfél évre tekint vissza az adminisztráció.

Minden egyéb esetben a tanári emlékezet, kérdezés és tapasztalat, véletlenszerű találkozások melyek a tehetségígéretet bevalását követik. Egy vezető utalt arra, hogy a település kis méretének köszönhetően napi-heti szinten lehet követni az öregdiákok életét.

A helyzet azért is érdekes, mert a Köznevelési Törvény 2013 őszétől a tehetségek követését, nyilvántartását előírja. Jelenleg módszertani kiadványt a vezetők erre vonatkozóan nem kaphattak.

#### 2.2.3.4 Források

2007. óta látszik már, hogy a tehetséggondozási feladatok finanszírozására rendelkezésre állnak pénzügyi keretek is. Az Országgyűlés tekintettel arra, hogy a tehetségek folyamatos segítése a nemzet egészségének kiemelten fontos érdeke és feladata, 2008. december 4-én (a 126/2008-as számú) határozatával elfogadta a Nemzeti Tehetség Programot.

A **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről** különösen fontos mérföldkő a tehetséggondozásban. Az alábbiakban rendelkezik jogszabályi keretek között:

**1. § (1)** A törvény célja olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akaratú tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. **Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.**

**47. § (11)** A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A Nemzeti Tehetség Program és Alap az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt, jogszabályban foglaltak szerint működik. **A Nemzeti Tehetség Program elérendő célokat jelölhet ki a köznevelési intézmények számára, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját is.**

#### 2.2.3.5 Pályázati források

A tehetséggondozás finanszírozására az iskolák szintjén is határozottan érzékelhető módon a 2010-2011-es esztendőktől került sor. Eltekintve a balul elsült *TÁMOP-3.4.3-11/2 Iskolai tehetséggondozás* című kiírástól, mára erős pályázati szerkezet láthatunk, mely szakmailag és technikailag is követhető, viszonylag könnyen pályázható.

Tudni akartuk, hogy a térségben mennyire nyilvánvaló a pályázatok elérhetősége. Az alábbi területekre kérdeztünk rá:

- Tehetséggondozó pályázatok
  - MATEHETSZ által elérhető pályázatok (képzések)
  - TEHETSÉGHIDAK által elérhető pályázatok
  - OFI által elérhető pályázatok

**Kettő iskolában regisztráltunk** olyan pályázatokat, amelyek a fenti kiírókkal kapcsolatban álltak. A két intézmény pályázati mutatói a fenti vonatkozásban a következők:

OFI pályázat	2
Matehetsz csoportos továbbképzés	2
Tehetséghidak	2

A térség 17 településére vetítve a számok kifejezetten aggasztók. Nem teszi derűsebbé a helyzetet, hogy a vezetők legnagyobb része először hallott a fent említett forrásokról.

Különös a helyzetben, hogy a vezetőkről kijelenthető, hogy tájékozottak és széles látókörűek.

Az intézmények számos TIOP, TÁMOP pályázatban vettek részt az utóbbi esztendőkből, jelenleg a fenntartási időszaknál tartanak. Azonban ezek közül egy sem érinti közvetlenül a tehetséggondozás témakörét.

#### 2.2.3.6 Humán erőforrás

A humán erőforrás tekintetében a helyzet a fentiekhez hasonló. **Iskolapszichológus** gyakorlatilag **nincs jelen az iskolák életében**, a tehetség témakörben fel sem merült ez a típusú szaktudás. Ha mégis felmerült az iskolapszichológus szükségessége az iskolákban, az csak a Sajátos Nevelési Igényű (SNI) tanulók esetén.

Ezzel összefüggésben a Nevelési Tanácsadó szakszolgálatok munkájáról – bár erre irányuló közvetlen kérdésünk nem volt – igen vegyes értékeléseket hallhattunk.

**Fejlesztő pedagógus és gyógypedagógusok dolgoznak a térségben**, de számukra a tehetséggondozással összefüggő feladatok már nem terhelhetők, tehetségszaktikai tevékenységhez pedig nincs szakismeretük.

**Tehetséggondozó pedagógus szakvizsgával rendelkező szakembert a jelenlegi kutatás nem lelt.** Azonban **három intézményben** leltünk olyan szakembereket, akik tehetséggondozással összefüggő **továbbképzésben részt vettek.**

**Egy intézményben a teljes tantestület** az elmúlt három évben összesen **30 óra akkreditált tehetséggondozásról szóló továbbképzésben** vett részt. Ugyan ebben az intézményben **két fő 60 órányi továbbképzéssel rendelkezik.** A kutatás jelenlegi adatai szerint **egy pedagógus** rendelkezik a térségben több, mint **120 óra** tehetséggondozással összefüggő továbbképzési háttérrel.

Az elmúlt három évben számos témakörben pályázhattak az iskolák a MATEHETSZ PAT csoportos képzések megtartására. A Völgy Vidék térségben összesen 20 órányi továbbképzést igényeltek, valamint az ELTE által futtatott 10 órányi akkreditált tehetséggondozási továbbképzés zajlott le. Az igényelt témakörök elsősorban a tehetséggondozási alapok (tehetség definíciók), stressz kezelés, tanár és szülő kapcsolattartási módjai körül forogtak.

A MATEHETSZ FAT, PAT egyéni továbbképzéseken az elmúlt három évben 4 pedagógus vett részt (30-30-30-60 óra). A fenti adatok akkor érdekesek igazán, ha tudjuk, hogy a térségben mintegy 260 pedagógus dolgozik.

### 2.2.3.7 Mentortanárok, diákmentorok

A tehetséggondozási hálózat a térségben akkor alakulhat ki, ha a különböző korcsoportokban megtaláljuk azokat az egyéneket is, akik képesek támogatni, mentorálni a tehetséges gyermekeket. Az interjúk folyamán több korcsoportra kérdeztünk rá:

- 7-8. osztályos tanulók
- 14-18 éves korosztály
- 18-23 év közötti fiatalok
- 23-32 közötti fiatal felnőttek

A személyek átgondolásához az alábbi segítséget adtuk:

A javasolt személyek:

- Jól meghatározható tehetségterülettel rendelkezzenek
- Jó pedagógiai érzékkel nyúljanak a fiatalabb korosztályhoz
- Lehetőleg jeles-kitűnő tanulók legyenek (ha még tanulnak)
- Minden tehetségterületről keressük a mentorokat ( nem csak a művészetek területéről!)
- Kik azok az öregdiákok, akiket vissza lehet csatolni az iskola életébe?

**35 főt** jelöltek meg a 13-20 éves korosztályból, akikről úgy gondolták az interjú alanyok, hogy alkalmasak lennének **diákmentornak**. Voltak azonban olyan intézmények is, ahol nem tudtak megjelölni lehetséges diákmentort.

Mentortanárokat is kerestünk, speciális szakismerettel, illetve kiemelt érdeklődési körrel. Többen üdvözölték azt a lehetőséget, hogy lehetőség nyílik arra, hogy tehetséges diákhöz a térségben specialista tanárt, szakértőt lehet kapcsolni. Örömmel látták meg azt a lehetőséget is, hogy a hasonló érdeklődésű pedagógusok megtalálhatják egymást a térségen belül, így mód nyílik a tapasztalat cserére.

**81 pedagógust és szakértőt** jelöltek meg első körben az interjú alanyok. **Ebből 51 a pedagógus végzettséggel rendelkező személy**. Tehát elmondható, hogy az iskolák pedagógusai mellett jelentős humán erőforrással rendelkezik a legtöbb település a mentoráció terén. A térség háromezres általános iskolai tanulói létszámára vetítve ez a szám igen impozáns.

Azonban a vezetők többsége hangsúlyozta, hogy a pedagógus kollégák tehetséggondozási feladatokkal való megbízását csak abban az esetben tudja elképzelni, ha más területeken viszont tehermentesíthetik őket!

### 2.2.3.8 Kistérségi, mikrotérségi tehetséggondozási hálózat

Látnunk kell, hogy a térségben milyen erővonalak húzódnak a tehetséggondozással kapcsolatban. Ezért vizsgáltuk, hogy van-e kialakulóban lévő **tehetséggondozási hálózat**, illetve van-e ennek létrehozására irányuló szándék.

A térségében jelenleg **egy tehetségpont** található, melynek tevékenysége 2 településre terjed ki.

Több vezető jelezte, hogy a vélhető adminisztrációs terhek tartják vissza az iskola pedagógus karát a regisztrációtól. Mások próbálkozásnak, vagy újabb „kormányzati



hóbortnak, divatnak” vélik, így nem szívesen csatlakoznának egy „ideig-óraig működő” rendszerhez.

Volt olyan vélemény is, hogy a tantestület terhelése az utóbbi esztendőkből olyan mértékű volt, hogy ellenérzés nélkül egyik kollégától sem várható el egy újabb tevékenység kézben tartása.

Számos jelzés érkezett arra vonatkozóan is, hogy a tanárok közül egyébként is többen foglalkoznak tehetséggondozással. Az utóbbi állításra vonatkozó konkrétumok feltárására nem volt mód.

Arra a kérdésre, hogy **csatlakoznának-e a tehetségpontok hálózatához, 3 iskola igennel felelt**. A többi helyszínen más forrásokra támaszkodnának, vagy a számos egyéb kötelező és vállalt tevékenység miatt nem tervezik a tehetségpont regisztrációt.

A közművelődésben nem talákoztunk konkrét tehetséggondozással összefüggő tevékenységgel. A közművelődési intézmények ugyan több korosztály számára kínálnak programot, de a tehetséggondozási programok szakértőkkel való közös futtatása – humán erőforrás híján – nem működik. A tehetséggondozásról kevés információt bírnak, így a jelenlegi szituációban nem volt releváns a tehetségponttá válással kapcsolatos kérdés.

## 2.2.4 A művészetoktatás formái a térségben

**Alapfokú művészetoktatás:** a nevelés-oktatás folyamatában, a program középpontjában a tevékenységek, az alkotó folyamatok állnak. **Ez a modell széles bázisra helyezi a képességek fejlesztését, az érzelmeket, az esztétikai és a szociális nevelést.**

**Általános iskolai művészeti órák, művészeti szakkörök:** nem cél a színpadi szereplésre való felkészítés, hanem olyan, ismereteken alapuló tapasztalás kialakítása, amely felébreszti a tanulóknak az érdeklődés örömeit. Hozzájárul ahhoz, hogy a résztvevők összhangba kerüljenek önmagukkal, társaikkal, környezetükkel.

**Közművelődési művészeti körök:** A közművelődés a népművészeti értékek felkutatásában, megőrzésében, közvetítésében, öntevékeny közösségek működtetésében, rendezvényekkel segítheti a művészetoktatást.

Magán tanfolyam: Óvodásoknak, általános iskolásoknak, fiataloknak divatos mozgásformák, balett, jazz-balett, hangszerek/gitár/stb.

Professzionális modell: Százszorszép Néptánc Együttes, Martonvásári Fűvös Zenekar. Itt a hangsúly a tehetség kibontakoztatásán, a közös munka mellett az önfejlesztés, a színpadi szerepre való felkészítés a főszerep.

### A művészetoktatást kiegészítő tevékenységek:

Szakmai versenyek, fesztiválok, bemutatók. Céljuk: kiemelkedő teljesítményekre való ösztönzés, a megszerzett tudás bemutatása / iskolai, városi, megyei, országos, nemzetközi/.

Tanulmányi kirándulások, csere fellépések, kiállítások, színházi előadások szervezett látogatásai, szaktáborok.

## 2.2.5 A művészetoktatás jelentősége, súlya a települések életében

A vizsgált települések körülbelül felében jelen van valamilyen formában a művészetoktatás. Akár önálló intézményként, akár kihelyezett tagozatként.

A térség elenyésző százalékában találtunk felmenő rendszerű non formális illetve iskolarendszeren kívüli formában oktatási színtereket, melyekben folytatni tudnák a kibontakozó tehetségüket a fiatalok.

Tudni kell, hogy a művészetoktatási intézményekben 22 éves korig kapnak lehetőséget a tanulni vágyók. A későbbiekben több település biztosít teret és formát arra, hogy a fiatalok a kibontakozó tehetségüket, valamilyen formában tovább művelhessék, lehetőségük legyen folytatni azt a területet, amelyben kitűnnek, valamilyen szervezett formában, akár intézményi, akár civil kereteken belül.

A művészetek közül, a térség legtöbb településén találtunk táncoktatással kapcsolatos felmenő rendszerű non formális illetve iskolarendszeren kívüli formában zajló oktatási színtereket, melyekben folytatni tudják a kreatív munkát a fiatalok. 17-ből 12 településen működik valamilyen formában táncoktatás. Főként néptánc, de találunk modern táncokat, balettet, hastáncot, átmozgató táncot is.

Zenei vonalon a kórusok, dalkörök működése még nagyobb számot mutat, mint a táncolási lehetőségek. 17 vizsgált helyből, 13 településen működnek kórusok, dalkörök, asszonykórusok, vegyes karok, főként klubos formában.

A hangszeres zene művelésére is találtunk jó példákat.

Fúvószenekar működik Etyeken, Mányban, Martonvásáron. Ezek az együttesek felszippantják a művészeti iskolákból kiáramló fúvós és ütős növendékeket. Valamint azt is fontos tisztázni, hogy egy művészeti iskola beiskolázási körzete nem korlátozódik az adott településre, hanem a környező településekre is kiterjed.

A művészeti iskolai tanulmányaikat befejező fúvós, ütős zenészek, akik közép és felsőfokú tanulmányaikat máshol folytatják, vagy már dolgoznak, kisebb-nagyobb megszakítások után gyakran visszajárnak zenélni ezekbe a zenekarokba. A zene közösségformáló és megtartó ereje visszahúzza őket.

Ugyanakkor azokon a településeken, ahol nincs művészetoktatás, az általános iskolából kiáramlók sokkal kisebb százalékban vesznek részt helyben bármilyen közösség életében.

A népzene művelését Tordason és Martonvásáron végzik a legnagyobb számban. Mindkét település művészeti iskolájának meghatározó tagozatát teszik ki a népzeneészek, és a tanulókból alakuló különböző együttesek.

A művészetoktatás harmadik nagy területe a képzőművészet. Ilyen jellegű képzésekből nagyon kevés működik térségünkben. Léteznek kézműves szakkörök, rajz szakkörök, foglalkozások, lehet tanulni alkalomszerűen például hímzést, horgolást. Talán mégis a manapság eléggé divatos és felkapottá vált „patch work” technikát, azaz a foltvarrást művelik a legnagyobb számban, 4 településen, 5 csoport működik. Baracskán, Ercsiben, Lovasberényben egy-egy, Martonvásáron pedig két csoport.

A művészetekhez tartozó színjátszás mindössze 2 településen van jelen. Tordason és Martonvásáron működik ilyen foglalkozás.

## **2.2.6 A művészetoktatási intézmények fejlesztési programjára vonatkozó tervek**

A művészetoktatás iránti igény általánosnak mondható, konkrét fejlesztési elképzelések viszont kevés helyen fogalmazódtak meg. Ez visszavehető az oktatási rendszer folyamatban lévő átalakulására, illetve a fenntartói elvárásokra. Az intézményvezetők figyelme főként az állami fenntartásba kerüléssel, illetve az oktatás átszervezésével kapcsolatos feladataik felé fordul. Az állami fenntartó távlati fejlesztési prioritásai intézményvezetői szinten még nem ismertek. Csak két helyen találtunk konkrét tervekkel. Mindkét településen már működik művészetoktatás, és a tapasztalatok alapján tervezték fejlesztést a település oktatási vonzerejének, tanuló megtartási erejének növelése érdekében. Ercsiben a népzene, és a festészet szak elindításával, Váiban a fúvós oktatás elindításával.

Egyedi jelenségnek mondható a református egyház fenntartásában működő, Vértesacska és Lovasberény általános iskolai oktatását ellátó intézmény, mely egyszerre három művészeti ágban indítaná az oktatást a következő tanévtől (klasszikus zene, népzene, képzőművészet, néptánc).

## **2.2.1 Az intézményi szolgáltatások eredményessége, megjelenő hiányok, szükségletek**

A Völgy-Vidék 17 településéből 8 településen működik művészetoktatás. Az oktatás négy művészeti ágából három van jelen: zeneművészet, képző-iparművészet, táncművészet. A szín és bábművészeti oktatás sehol nem jelenik meg.

Az egész területre vetítve az általános iskolai tanulólétszám (3144 fő) 26,5 %-a vesz részt művészetoktatásban (833 fő<sup>5</sup>). Ha csak azon települések létszámát vizsgáljuk ahol működik intézmény, az arány sokkal kedvezőbb 34%. Az oktatás jó színvonalon, jelentős érdeklődés mellett folyik.

Művészeti áganként különböző a lehetséges szakok széles kínálatából ténylegesen oktatott szakok által mutatott kép.

### **Zeneművészet Klasszikus zene:**

Legkedveltebb tanszakok a zongora, gitár, furulya, fuvola. A vonós hangszercsaládból a hegedű és a cselló van képviselve kevesebb növendékszámmal, brácsa és bőgő nincs. A vonósképzés komplexebb zenei készség összetevőket igényel, így érthető a kisebb létszám. A rézfúvós hangszerek közül a trombita a legnagyobb létszámú, a kürt elenyésző, mélyrész szinte teljesen hiányzik. Itt meg kell jegyezni, hogy fontos lenne a teljes hangszercsalád oktatása, hiszen ez képezheti a közösség építés területén is fontos fúvószenekarok kialakulását, utánpótlás nevelését. A Klarinétos létszám szintén kevés. Űtős oktatás egy iskolában van, annak ellenére, hogy népszerű lenne. Ennek oka a szak drága hangszerpark igénye, melyet a fenntartók kevésbé tudtak megteremteni. A ritkább zenekari hangszerek, oboa, fagott, teljesen hiányoznak a kínálatból. Nagy hiány van zenei együttesek terén, gyakorlatilag csak a fúvószenei együttesek reprezentálják a közösségi zenélést.

### **Zeneművészet népzene:**

A teljes szakkínálat megtalálható: népi hegedű, népi brácsa, cselló-bőgő, citera, cimbalom, tambura, népiének. A népiének létszáma nagyobb érdeklődésre tarthatna számot, a szakember ellátottságot érdemes lenne növelni.

### **Zeneművészet jazz zene:**

Jazz zenei képzés nincs a völgy-vidéken. Ennek oka lehet, hogy a képzés megkezdését legalább két, de akár öt-hat év klasszikus hangszertanulmányhoz köti a tanterv. Ez elkötelezett, képzett növendékeket feltételez. Reálisan a térségben egy helyszínen lehetne megteremteni a feltételeket, melyen ellátható a kisebb létszámú jelentkezők oktatása.

### **Zeneművészet elektroakusztikus zene:**

---

<sup>5</sup> A művészetoktatásban részt vesz 30 fő középiskolás korú tanuló is

Nem jelenik meg a térségben. Egyelőre sehol nem adottak az oktatás személyi és tárgyi feltételei.

### **Táncművészet:**

A szakkínálatból, társastánc, néptánc, balett, kortárstánc, moderntánc, egyedül a néptánc jelenik meg. Néptánc oktatás a települések 1/3-ában valósul meg, általában azokon a településeken, ahol az általános iskolákban is van alsó tagozatban néptáncóra.

### **Képző és iparművészet:**

Legnépszerűbb a képzőművészet, festészet-grafika szak. Iparművészetben a kézműves, textiles, és zománc és fémműves szakokon oktatnak, nincs szobrászat és kerámia, és fotó és film szak.

### **Közművelődés:**

A közművelődési intézmények legfőbb szolgáltatása a könyvtár biztosítása. Ezen felül, alapvető irodai szolgáltatásokat: fénymásolás, nyomtatás, szkennelés is igénybe lehet venni.

A közművelődési szakemberek főként teret és helységet biztosítanak az önművelő közösségek számára. Csak kevés helyen tapasztaltuk, hogy önmaguktól szerveztek volna csoportokat.

A szolgáltatások színvonala a legtöbb helyen a minimális szintet üti csak meg, hiszen források híján, a legtöbb helyen elavult, korszerűtlen eszközök állnak csak az igénybe vevők rendelkezésére.

Tapasztalatunk szerint a szakemberek a legtöbb esetben nem is igazán sejtik, hogy valójában mire lenne igénye a lakosságnak.

Ilyen irányú igényfelmérést egyetlen településen sem végeztek az elmúlt években.

Valójában óriási szükség lenne erre a felmérésre, a következő, stratégiai lépések megtételéhez.

## **2.2.2 Helyi vállalkozók bevonása a kulturális életbe**

Vizsgálatunk során annyit sikerült kideríteni, hogy azok a települések, ahol vannak vállalkozók, ott 60-80 %-ban veszik igénybe a helyben működő vállalkozók szolgáltatásait: étkezés biztosítása, ásványvíz, szalvéta, pohár, pogácsa. Ezek beszerzéseit főként a helyi kisboltokban, illetve a közelben lévő nagyvárosok nagyobb üzleteiben, hiper-, és szupermarketekben szerzik be.

A helyi vállalkozók egy-egy rendezvényhez nyújtanak természetbeni vagy anyagi támogatást: szállítás, pakolás vagy pénzbeli adomány. De sajnos amióta a vállalkozások nem tudják leírni az adójukból az adományokat, így ez a fajta támogatottság is gyakorlatilag megszűnt. Más módon nem kapcsolódnak bele a kulturális vagy művészeti folyamatokba.

### **2.2.3 Művészeti csoportok, civilszerveződések száma a térségben**

A művészeti csoportok, civil szerveződések, alapítványok és egyéb közösségek működésével kapcsolatban igen vegyes kép alakult ki. A valóban működő közösségek száma és azon belül az önkéntes tevékenységet végzők létszáma is csak igen magas kockázattal becsülhető meg, különösen a kisebb településeken, ahol az emberi erőforrásnak ugyanúgy híján vannak, mint az anyagiaknak. Az emberi erőforrás hiánya ugyanúgy megnehezíti a pályázati lehetőségek kiaknázását is. Így ez egy olyan spirált hoz létre, amely a lehetőségek beszűkülését eredményezi.

A nagyobb településeken, illetve ott ahol az aktív és kulturális téren tevékeny egyének száma nagyobb, jelentős számú civil közösség alakul akár alapítványi, akár egyesületi formát öltve, ad-hoc jelleggel egy-egy, vagy több rendezvény megrendezése is. A kulturális élet meghatározó eleme itt is a kultúrához kapcsolódó pályázati forrásokhoz való hozzáférés. Az olyan településeken, ahol az ezzel kapcsolatos szellemi kapacitás és az erre szánt emberi erőforrás nagyobb, nagyságrendekkel komolyabb rendezvények működtetésére nyílik lehetőség, de a közösségek anyagi erőforrásokkal való támogatása is zökkenő mentesebb.

Mivel a települések többségén egy-egy adott közösségről csak komoly kockázattal állapítható meg, hogy az valóban működő, ideiglenesen nem működő, vagy megszüntette valódi tevékenységét, ezért ebben a tanulmányban a települések nevei mellett megjelenő közösségek működésével, tevékenységével, valamint a résztvevők számával kapcsolatban csak bizonytalan becsléssel szolgálhatnánk. Mindazonáltal szolgálunk egy listával, amely szemléltetni képes azt, hogy nagyságrendileg mekkora a közösségek „tömege”, amely felszívja a kulturális és egyéb tevékenységgel foglalkozni vágyókat. (A sporttal kapcsolatos közösségeket, valamint a nyugdíjasok klubjait, amelyek szinte minden településen jelen vannak, nem jelenítettük meg ebben a listában.)

<b>Település</b>	<b>Működő csoportok száma</b>
Alcsútdoboz	3
Baracska	4
Csabdi	0
Ercsi	10
Etyek	7
Felcsút	1
Gyúró	6
Kajászó	5
Lovasberény	14
Mány	8
Martonvásár	12
Óbarok- Nagyegyháza	0
Ráckeresztúr	5
Tabajd	1
Tordas	10
Vál	5
Vértesacsa	4
Összesen:	95



**Civilszerveződések száma a térségben**

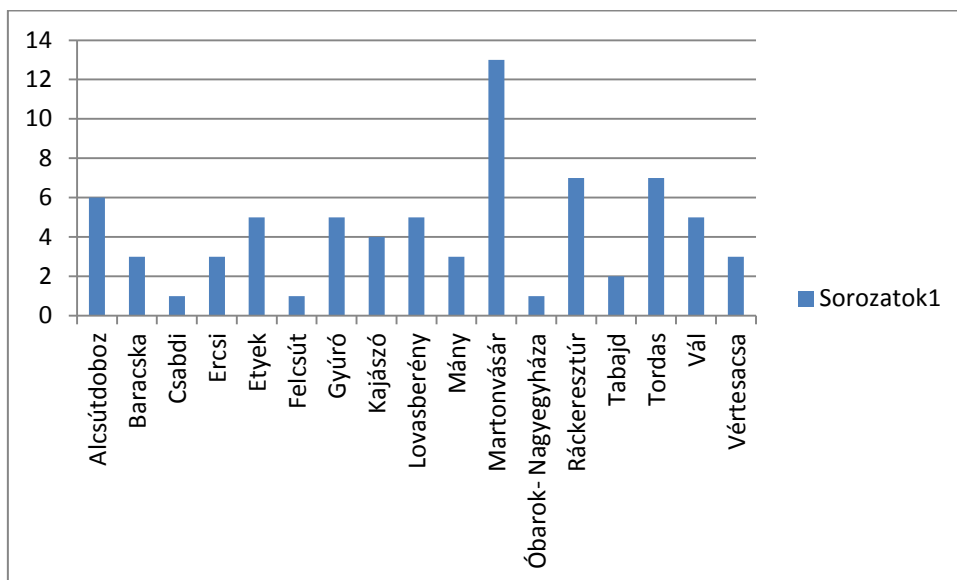
<b>Település</b>	<b>Civil szervezetek száma</b>
Alcsútdoboz	6
Baracska	3
Csabdi	1
Ercsi	3
Etyek	5
Felcsút	1
Gyúró	5
Kajászó	4
Lovasberény	5
Mány	3
Martonvásár	13
Óbarok- Nagyegyháza	1
Ráckeresztúr	7
Tabajd	2
Tordas	7
Vál	5
Vértesacsa	3
Összesen:	74

<b>Település</b>	<b>Civil szervezetek száma</b>
Alcsútdoboz	6
Baracska	3
Csabdi	1
Ercsi	3
Etyek	5
Felcsút	1
Gyúró	5
Kajászó	4
Lovasberény	5
Mány	3
Martonvásár	13
Óbarok- Nagyegyháza	1
Ráckeresztúr	7
Tabajd	2
Tordas	7
Vál	5



Vértesacsa	3
Összesen:	74

### Civil szervezetek száma

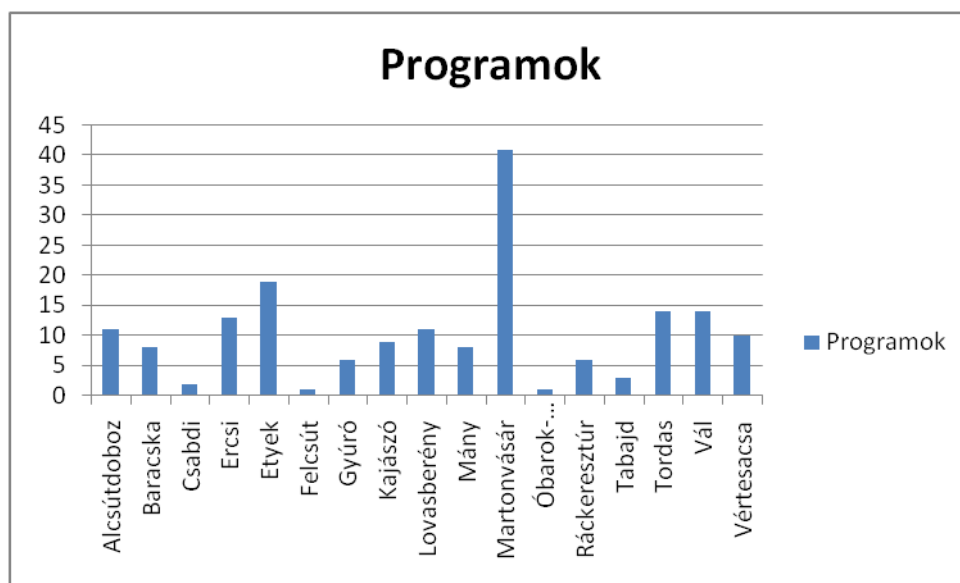


### PROGRAMOK:

Csak az állandó rendezvények tekintetében is igen komoly, száznál nagyobb értéket kapunk. Ha ehhez a nem rendszeresen megrendezett eseményeket is hozzáadjuk, akkor a térség eseményekkel való „ellátottsága” impozánsnak mondható. Egyenletesen elszórva az eseményeket minden bizonnyal egy-két naponként valahol a térségben megrendezésre kerülne valami. Sajnos a kép nem ennyire ideális és megesik, hogy szomszédos falvak is azonos napon rendeznek valamilyen jobb sorsra érdemes kulturális eseményt, így kizárva annak lehetőségét, hogy mindkét eseményre eljuthasson az azokon szívesen megjelenő látogató.

A rendezvények listája (a kötelező állami ünnepek csak abban az esetben kerültek feltüntetésre, ha az valamely más rendezvénnyel azonos időpontban kerülnek megrendezésre)

<u>Település</u>	<u>Állandóan ismétlődő Rendezvények</u>
Alcsútdoboz	11
Baracska	8
Csabdi	2
Ercsi	13
Etyek	19
Felcsút	1
Gyúró	6
Kajászó	9
Lovasberény	11
Mány	8
Martonvásár	41
Óbarok- Nagyegyháza	1
Ráckeresztúr	6
Tabajd	3
Tordas	14
Vál	14
Vértesacsa	10
Összesen:	177



#### 2.2.4 Programok, civil oktatási formák

Ahogy az a fogalmak meghatározásánál is írtuk, tanulmányunk egyik alappillére az, hogy a 17 településen működő közművelődési csoportokat, színtereket, társadalmi szervezeteket és közösségeket vizsgáljuk.

Fontos tisztázni azt is, hogy egy településen intézményesített formában, azaz művelődési szervezet működik vagy csak művelődő közösség.

A társadalmi szervezetek formái és mennyisége a településeken is változó tendenciát mutat.

Ezek az adatok a kutatás során kiderültek, így számszakilag tudjuk meghatározni, hogy a 17 településből mennyiben működik jogi formában és hány településen csak kvázi lakossági kezdeményezésként közművelődés.

#### **2.2.4.1 Programok**

Az események mennyisége, száma komolynak mondható függetlenül attól, hogy nyilvánvalóan minden közösség annyi rendezvényt szervez, amennyire igény van és ahányat saját maguk megelégedésére képesek megszervezni. Bár ezek látogatottságának vizsgálata meghaladja ennek a tanulmánynak a kereteit, valószínűsíthető, hogy a szomszéd településekkel összefogva, összehangolva a rendezvények időpontját, marketingjét, promócióját, azok száma alacsonyabb lehetne. Ebből következik, hogy egyben javulhatna minősége és hatékonysága is. A települések közötti távolságok ugyanis nem indokolják az „egymásra szervezést”.

#### **2.2.5 Rekreációs lehetőségek a térségben**

Rekreáció alatt a következőket értjük: Szabadidőben, a tevékeny pihenés érdekében végzett minden olyan kulturális, társas, játékos és mozgásos tevékenység, melyet a napi fő elfoglaltság által okozott fáradtság, feszültség feloldása, a testi-lelki teljesítőkészség és képesség helyreállítása, fokozása érdekében tesz az ember.

Széles az a paletta, amely lehetőséget biztosít a lakosságnak, de sajnos itt is megmutatkozik az hiány, hogy nem igazán tudják a területen tevékenykedő kollégák, mire is lenne igény.

A közművelődési intézmények vizsgálatánál, számos példát láttunk arra, milyen és hányféle módon adódna lehetősége a helybelieknek a feltöltődésre, a regenerálódásra.

Lovaglás, úszás, sportolási lehetőségek, tánc és zene valamint számos kismesterséghez kapcsolódó tevékenység.

Aki ki akar kapcsolódni, az a térségben megtalálhatja a számára legideálisabb formát és módot. Sokan azért nem tudnak a lehetőségekről, mert ezek kommunikációja és marketingje nem megfelelő.

A fiatal felnőtt és felnőtt korosztály számára a közművelődés által kínált, elsősorban művészeti csoportok, már egyúttal rekreációs lehetőségeket is jelentenek a térségben.

#### **2.2.6 A térséghez való kötődést, turisztikai vonzerőt jelentő fesztiválok, kulturális rendezvények, táborok és együttműködési formák a térségben**

A fesztiválok igen fontos szerepet töltenek be a szabadidő eltöltésében, hiszen remek keretét adják mind a közösségi együttlétnek, mind a művészeti élményekhez való

hozzáférésnek. Erősségüket, nagy vonzerejüket sokszor éppen a kétféle igény egyidejű kielégítése adja.

A sokféle országos és helyi, művészeti és nem művészeti fesztivál közül, a helyi fesztiválok, rendezvények (városnapok, falunapok, búcsúk, különféle főzőversenyek stb.) a leglátogatottabbak.

### **2.2.6.1 A térséghez való kötődés**

A térséghez való kötődést sajnos csak kis mértékben befolyásolja a településeken megjelenő kulturális értéktár. Azonban azon települések esetében, ahol az elmúlt években elindult egy bevándorlási hullám, a népesség növekszik, a betelepülő családok számára fontos azoknak a lehetőségeknek a feltárása, megismerése, melyek az egyén fejlődéséhez, közösséghez való tartozásához hozzásegítik.

A kulturális vonulatot jellemzően a helyi oktatási intézmény tanárai, diákjai segítségével biztosítják. Ott, ahol falunappal, tavaszköszöntővel, vagy egyéb más rendezvénnyel azonos időben történnek, történhetnek ezek az események, lényegesen nagyobb tömegek mozdulnak meg, ami felveti annak lehetőségét, hogy vagy protokollárisá lehet, kell sorvasztani ezeket az eseményeket, vagy komolyabb szervezéssel kiterjeszteni, tömegesíteni azokat.

Jellemzően a fő csomópont a falunap, amely mellett kisebb településeken néhány további rendezvényre várják főként a helyieket, vagy a környékbelleket. Ez, valamint a források szűkössége és a rendezvények térségi szinten is nagynak mondható száma meghatározza, korlátozza az egy-egy rendezvényen fellépők és az azt látogatók létszámát, tömegességét is. A nagyobb rendezvények még a kisebb településeken is több tucatnyi, nem ritkán százas nagyságrendű fellépőt feltételeznek, akik jellemzően a helyi, környékbeli illetve testvérvárosokban megtalálható kulturális élet szereplőiből tevődnek össze.

### **2.2.6.2 Turisztikai vonzerőt jelentő fesztiválok, kulturális rendezvények**

A 17 településen jelenleg egy olyan kiemelkedő fesztivál jelenik meg a kínálatban, mely térségen túlmutató vonzerővel bír, ez az etyeki „Kezes, Lábás Fesztivál” Vizsgálódásunk befejezéséig, azaz idei évtől már ez a fesztivál is megszűnt. Feldarabolták, és rövidebb, kisebb formában más néven fut majd a jövőben.

Fontos azt is tisztázni, hogy a Magyar Turizmus Zrt.. szerint ma mit nevezhetünk Fesztiválnak. Hiszen ahhoz, hogy egy rendezvényt fesztiválnak minősítsenek, komoly feltételeknek kell teljesülniük. Például a Móri Bornapokat már 79 éve szervezik. Az elnevezés nem is tartalmazza a fesztivál kifejezést. Mégis három éve elnyerte a Magyar Fesztivál Regisztrációs és Minősítő Program keretében a „jó minőségű gasztronómiai fesztivál” címet. Hiszen teljesítette azokat a komoly és sokrétű feltételeket, melyek a minősítéshez szükségesek.

Térségünkben nincs ilyen minősített rendezvény. A számadatok is mutatják, hogy az évente rendszeresen visszatérő programok száma megközelít a 150-et, ez azt jelenti, hogy átlagosan egy településre éves szinten nyolc rendezvény jut. Nem is számoltunk még azokról az önkormányzati és állami ünnepekről, melyeket szintén minden település megszervez.

A térségben csak néhány olyan település és esemény van, amely kilép ebből a sablonból. Főként pályázatokon elnyert forrás segítségével, komolyabb nagyobb ívű, több napos rendezvénnyel igyekszik tömegeket vonzani egy-egy rendezvényére.

Még ebből a sorból is „kilóg” Etyek, ahol hagyományosan a borra, a „Budapest borospincéje” vonulatra, valamint a helyi nagy tapasztalatú rendezvényszervezőre épülő eseménysorozat immár sok éve vonzónak számít nem csak a környező települések, de Budapest számára is.

Mindenütt törvényszerűen megjelenik a népi kultúra (ének, zene, néptánc). Alapvetés, hogy a rendezvények maximálisan kiaknázzák a helyi lehetőségeket. A helyi néptáncra, zenére, énekekre vagy egyéb kulturális tevékenységre, pl. kézművességre „szakosodott” csoportok mindenütt tevékenyen részt vesznek mind a szervezésben, mind a bonyolításban és műsorokat is biztosítanak. A kisebb településeknél ez a forgatókönyv általánosnak mondható, ahogy az ezzel párhuzamosan futó, időben eltolt vagy a fő eseményt este követő diszkó vagy élő együttes fellépésének valamely formája is.

Az önszerveződés mindenütt jellemző. A kisebb településeken 2-3, a nagyobbakon akár 8-10 vagy több olyan civil szerveződési forma jelenik meg, amelyek külön rendezvény megszervezésére is képesek. Legtöbbször azonban az önkormányzat vagy a kulturális tevékenységet összefogó személy, személyek azok, akik segítik vagy maguk is szervezik ezeket az eseményeket. Az események kulturális szempontból szinte mindenütt ugyanazt a sablont követik, ez pedig egyben azt is jelenti, hogy a kulturális igény spektrumából azonos annak népi szegmensét fedik le.

### **2.2.6.3 Táborok és együttműködési formák a térségben**

Összességében elmondható, hogy a táborok szervezését főként az iskolák vállalják magukra. Egy-két helyen tapasztaltuk, hogy a közművelődési intézmény, illetve valamely civil szervezet elvállalt ilyen típusú szervezési feladatokat, de ez csak kismértékben jellemző.

A térségben élők együttműködése esetleges. Ez egyértelműen azt is jelenti, hogy nemcsak az emberek vannak bezárkózva, hanem átvitt értelemben a települések is.

Főként Etyeken tapasztaltuk a más településekkel való együttműködés formáit. Ők a bicskeiekkel működnek szorosan együtt. A programok szervezésénél minden alkalommal egyeztetnek, figyelnek arra, hogy két nagyobb települési program ne ütközzön. A szoros és kölcsönös együttműködés eredménye az is, hogy a helyi közösségeket mindig meghívják rendezvényeikre. Teret és lehetőséget biztosítva ezzel a bemutatkozásra.

Martonvásáron pedig már a tavalyi évben elindult egy egyeztetési kezdeményezés. Pontosabban annak érdekében, hogy legalább az egy településen élők és tevékenykedő intézmények, szervezetek, közösségek ne szervezzenek rá egymás programjaira.

Roppant nehéz feladat, már csak azért is, mivel a különféle szervezetek nem szokták meg azt, hogy a szervezésnél figyelembe vegyenek más szempontokat is a sajátjukon kívül. Kitartó munkával lehet csak elérni, hogy valóban mindenki odafigyeljen a másokra. Alapvetés, hogy az egymáshoz közeli települések vegyék figyelembe a saját programjaik szervezésénél a környező települések nagyobb rendezvényeit. Hiszen a célközönség legtöbbször ugyanaz: a településen és a térségben élők.

## 2.2.7 Kapcsolatrendszer a térségben – intézmények, civilek közötti kapcsolatok

Minden településen megfigyelhető az együttműködés valamilyen formája, legszorosabban az önkormányzattal/ fenntartóval majd a településen megjelenő oktatási intézményekkel. Minden közművelődési és civil szervezet rendelkezik saját kapcsolati hálójával. Mégsem jellemző, hogy ezt megosztanák egymással és azt megpróbálnák kamatoztatni.

A szakemberek napi szintű feladatok elvégzése felőrli annyira az ágazatban tevékenykedőket, hogy a kapcsolatépítéssel már nincs erő foglalkozni

A civilek azért civilek, mert a szabadidejük terhére vállalnak valami olyan önkéntes feladatot, melyet szívesen végeznek. A legtöbbjüknek így az energiái elfogynak az adott tevékenység végzésében. Valakinek tehát, ha még vannak tartalékai, fel kell vállalni a szervezési teendőket.

Így elmondható, hogy a kapcsolatrendszerek tovább fűzésében és építésében bőven rejlenek még kiaknázatlan lehetőségek.

A kulturális élet folyamatossága szinte minden esetben megfigyelhető. Az interjúk folyamán mindenütt kiemelték az illetékesek, hogy a gyakorlatban is megmutatkozik az iskolákból és művészeti oktatásból kikerülő igénye az elsajátítottak tovább művelésére. Sőt, az aktív kulturális élet pozitív közösségformáló ereje több helyen növekvő igényt is szül. Amellett, hogy a fiatalok, kilépve az oktatás kereteiből csatlakoznak a meglévő csoportokhoz vagy egyesületek tagjaivá válnak, újabb szervezeteket is létrehoznak, amelyeknek célja a hagyományok tovább éltetése, a helyi kultúra ápolása, művelése. Jellemzően az újonnan létrejövő egységek mutatják a legkomolyabb aktivitást, új ötletekkel és egyedi megvalósítással, pl. a digitális közösségi média kiaknázásával frissítik a klasszikus megoldások tárházát.

Emellett sajnos nem ritka még az olyan szervezeti egység (talán többségük is ilyen), amelynek korrekt, aktualizált weboldala sincs, illetve az olyan település, amelynek internetes oldalain nem vagy csak részben található meg az aktuális információk, akár a művelődés szervezésével kapcsolatos személy tekintetében is.

### 3. Összefoglalás, következtetések, javaslatok

A közoktatás és közművelődés fenntartóinak készülniük kell a várható feladat növekedésre. A következő 5-10 évben lélekszám csökkenéssel nem, stagnálással és növekedéssel inkább számolhatunk, mivel a térségbe való bevándorlási hullám jelenleg is tart<sup>6</sup>. Különösen erős hatást válthat ki a budapesti agglomeráció peremterületi részén, így a következő településeken át kell gondolni a közoktatási és közművelődési tennivalókat: Ercsi, Martonvásár, Ráckeresztúr, Tordas, Etyek, Mány. Más okokból kifolyólag Felcsút lakónépességének száma szintén növekszik.<sup>7</sup>

A fenti településekre nehezedő terhet ellensúlyozhatja, ha a LEADER közösség többi településén az oktatás színvonalának növelésével helyben tartják az iskoláskorúakat, valamint a közművelődés erősítésével diverzifikálják a térségbe bevándorlók kulturális igényeinek színtereit.

Különös ellentmondást lehet felfedezni a **térség népesedési mutatók növekvő lakosságának** és a **Fejér megyei köznevelés-fejlesztési terv gyereklétszámokra vonatkozó csökkenő tendenciát** mutató adatai között. A népesedési mutatók háttérben elsősorban a **bevándorló családok** állnak<sup>8</sup>. Feltételezhető, hogy az iskolák stagnáló, vagy fogyó gyereklétszáma a nagyobb városokból kiáramló családok döntéseinek köszönhető.

A háttérben több tényező lapul meg. Feltételezhető - a vezetők elmondása alapján - , hogy a **nagyvárosi szolgáltatások minőségében a családok jobban bíznak**, így viszonyulnak az oktatáshoz is. Annak ellenére, hogy a térségben is lehetőséget kaphatnak a gyermekek az általános iskolai oktatásra, a szülők városi iskolába viszik gyermekeiket. Ez elsősorban a társadalmi középosztályra jellemző.

Másrészt több esetben **riasztóan hat az integrált oktatás** nem minden esetben jól megvalósítható kötelezettsége. **Az SNI és HHH<sup>9</sup>** kategóriákba sorolt gyermekek nem csak a pedagógusnak jelentenek nehézséget, hanem a **gyermekek közösségére is kifejezetten erősen hat**. A szülő döntéseit ebben az esetben is a gyermekek közérzete – természetesen – befolyásolja.

A harmadik ok lehet, hogy a **Völgy Vidék településein nincs számottevő középfokú oktatás**, így az általános iskolai végzős diákok nem tudnak a saját településükön maradni, igazni, utazni kényszerülnek Budapestre, Érdre, Székesfehérvárra, Bicskére, Tatabányára és Kápolnásnyékre. Gyakori a 6 vagy 8 osztályos gimnáziumok „elszívó” hatása is. Ez azt is jelenti, hogy a települések életéből a 14-20 éves korosztály „hiányzik”.

Sajátos módon ez utóbbi probléma némileg enyhül a művészetoktatási intézményeken keresztül, hisz a továbbképző évfolyamokra gyakran azok a diákok is visszajárnak, akik más településre járnak gimnáziumi, vagy más középfokú szakiskolai képzésre.

Negyedik problémaként említenünk kell, hogy a jó tanárok eredményei rendszerint nincsenek népszerűsítve a településeken. A sikeres tanárok csak „házon belül” sikeresek.

<sup>6</sup> A 2013-ban elkészült Fejér megyei köznevelés-fejlesztési terv a népesség fogyásával számol, ám nem veszi figyelembe, hogy a térségben 10 éve erős bevándorlási hullámot lehet regisztrálni! Így nem számol csak a térségben jelenleg élő populáció reprodukciójával!

<sup>7</sup> A Puskás Ferenc Akadémia jelenléte egyértelműen átfórmálja a települést

<sup>8</sup> A KSH 2011-es népszámlálási adatai szerint egész Fejér megyére jellemző a bevándorlás, a községek szintjén 2000-2011 között átlagosan 2%-ot meghaladó népesség növekedés köszönhető ennek a jelenségnek.

<sup>9</sup> A hátrányos helyzetű tanulók aránya a térségben meghaladja a 25 %-ot.

Különösen a településekre költöző családok számára fontos információ, hogy a tanárok miben eredményesek, milyen speciális ismereteik vannak. Bár egy iskola számára fontosak az infrastrukturális tényezők is, az iskola minőségét, népszerűségét alapvetően határozzák meg az ott tanító tanárok. Sokkal komolyabb hangsúlyt kell helyezni a disszeminációra.

További okokat is lehet sejteni, részletes kibontásukra újabb kutatást érdemes indítani. A javasolt kutatási területeket a zárófejezetben foglaljuk össze (4. További vizsgálatok, tanulmány tervek).

Általában megfigyelhető, hogy ahol tehetséggondozással kapcsolatos programokat indítanak, projektoktatással foglalkoznak, tagozatos specialitással rendelkeznek, a művészetoktatás és az általános iskola között intenzív szakmai kapcsolat él, lényegesen nagyobb a helyi általános iskolába való beiratkozási szándék.

A Fejér megyei köznevelési tervben az iskolák kihasználtsága átlagosan 65-70 %-os, ám a koncepció nem veszi figyelembe, hogy a feladatellátási hely minden esetben egybeesik (a Völgy Vidék településein) a művészetoktatás színtereivel. Így a kihasználtság igen közel van a 100 %-os szinthez. Van olyan helyszín, ahol a két intézménytípus csak komoly egymásra figyeléssel és folyamatos egyeztetésekkel tudja részben megoldani, hogy az oktatási tevékenységek egyik oldalon se sérüljenek.

**A Klebersberg Intézményfenntartó Központ Martonvásári tankerületében mindenképpen megoldást kell találni arra (több helyszínen, de különösen Martonvásáron és Tordason), hogy a feladatellátási helyek számának növelésével, illetve a rendelkezésre álló épületek bővítésével felkészüljön a következő évek várható gyereklétszám növekedésére.**

Legtöbb intézmény több – erős pályázati ismeretekkel rendelkező – szakembert tud felmutatni. Ez a térségben nagy értéket jelent. Gyakorlatilag minden intézmény bonyolított már le nagyobb pályázatokat is.

**A humán erőforrás ezen értékét térségi szinten kell kamatoztatni! Meg kell oldani, hogy az oktatási és kulturális, pályázati tapasztalattal bíró – szakemberek kidolgozzanak néhány teljes térségre vonatkozó programot.**

Mivel a LEADER közösségben minden település 10.000 fő alatti lakosságszámmal rendelkezik, egyértelműen csak akkor marad versenyképes és élhető a többi, nagyvárossal rendelkező térséggel szemben, ha az együttműködésre a települések és intézmények hajlandók.

**Számos olyan pályázat kiírására van szükség a Völgy Vidéken, amely valóban az együttműködésen alapul, illetve olyan fórumokra, képzésekre van szükség, amely érzékennyé teszi a térség szereplőit a közös munka irányában.**

Ezek az „érzékenyítő” képzések a közoktatás és közművelődés kapcsán különösen fontosak, hiszen éppen az itt dolgozó szakemberek a felelősek azért, hogy az emberek ne zárkózzanak be lakásuk, munkahelyük, településük falai közé.



Látszik, hogy az elidegenedés, a bizalmatlanság ma már nem csak a nagyvárosok, egyelőre megoldatlan, problémája. A médián keresztül nagyon magas színvonalú tanulási és művelődési igények elégíthetők ki. Így sokkal kisebb a motiváció arra, hogy az emberek társas kapcsolatokat keressenek a virtuális világon kívül is. Sajnos ez elmondható a neveléssel, oktatással foglalkozó szakemberek jelentős részéről is.

A vidéknek valódi előnye a városokkal szemben a nyílt tér, szabad gondolkodásra inspiráló természetközelség. Mivel sokkal kevesebb a specialista, az emberek számára adott a lehetőség, hogy sokkal több területen mozogjanak, találjanak megoldást, szerezzenek új készségeket. Ennek gátat csak az aluliskolázottság vethet.

A fent említett lehetőségek kiaknázását az is gátolhatja, ha a térségben élő hasonló érdeklődésű, szakmájú emberek nem találhatnak egymásra. Még a szomszédos települések is igen felületes információval bírnak egymásról.

**Szükség van térségi adatbázis működtetésére! Az adatbázis frissen tartására kell megoldást találni, illetve alapvetővé kell váljon annak használata. Érdeklétté kell tenni az intézményeket abban, hogy információhoz akarjanak jutni szakmájukkal, munkájukkal kapcsolatban!**

A szakemberek elsősorban azokat eszközöket vonják érdeklődésük előterébe, melyek számukra hasznot hoznak. Így össze kell gyűjteni és rendszerezni azokat az információkat, amelyek a pedagógusok és művelődésszervezők számára hasznot hajtanak.

A szakmai fejlesztési elképzelések, szükségletek megfogalmazásához szükséges fórumot találni. A fent említett okok miatt inkább pártoljuk a személyes kapcsolatokon nyugvó kezdeményezéseket.

Az állami intézményfenntartók számos információval bírnak a térségben oktató pedagógusokról. Erre támaszkodva ki lehet alakítani az azonos szakon oktató kollégák közti kapcsolatokat.

**Forrást kell találni az adatbázis működtetésére, melyet az intézmények fenntartói közös erővel könnyedén megoldhatnak!**

Általában elmondható, hogy a térségnek a köznevelés és a közművelődés átgondolására szükség van, mégpedig oly módon, hogy közös projektek keretében erős láncná váljon az oktatási és művelődési szereplők együttműködése.

**Az intézményeknek törekedniük kell arra, hogy közös, legalább középtávú (5-10 év), intézményi stratégiai terveket készítsenek**

Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy milyen lehetőségekkel számolhatunk a vizsgált három szakterületen.

### 3.1 Vezetők hangulata

Az intézményvezetők túlterheltsége a kiégés veszélyét hordozza magában. Ez fő akadály lehet minden megújulási törekvésnek. A bizonytalanság, a csekély elismerés, az információk túlzott áradata mind ellehetetlenítik a vezetők dinamizmusát.

**A települési önkormányzatok és az iskolák állami fenntartójának (KLIK) tankerületi vezetőinek sürgősen megoldást kell találniuk arra, hogy milyen módon biztosítják az iskolák és közművelődési intézmények vezetőinek a rekreációját.**

#### 3.1.1 Közoktatás vezetők hangulata

Összességében elmondhatjuk, minden esetben magas szakmai felkészültséggel, az oktatás szervezése terén határozott elképzelésekkel találkoztunk. E mellett jelenik meg esetenként a végletekig leterheltség, sokszor az üzöttség érzete. A vezetők helyzetértékelésében, reakcióiban megjelenik a szarkazmus, az irónia, cinizmus, a szakma féltéséből fakadó indulat, vagy éppen kezdeti beletörődöttség. A közömbösség nem jellemző csak az újdonságokkal kapcsolatban észlelhető érdektelenség.

**A fenti jelek figyelmeztetőek! A kiégés kezdeti, vagy súlyosabb jeleit számos vezető mutatja! A közoktatásban dolgozó vezető beosztásúak számára azonnal rekreációs lehetőségeket kell biztosítani!**

Ennek okait a következőkben látjuk:

- A színes, sokszor plusz vállalásokkal gazdagított pedagógiai folyamatok menedzselése mellett az adminisztrációs terhek jelentős megnövekedése.
- Rövid, sokszor szakmailag vállalhatatlan határidejű feladatok.
- A pályázatok kiszámíthatatlan, sokszor a megvalósíthatósággal köszönő viszonyban sem lévő rendszere.
- Általános a feladatok végzéséhez szükséges középvezetői létszám alacsony száma.

Az állami fenntartónak az alábbiak terén át kell gondolnia a vezetők helyzetét:

- Állandóan ismétlődő munkafeladatok
- Az előrejutási lehetőségek hiánya
- Anyagi megbecsülés
- Szabadidő – rekreáció
- Túlterhelés
- Unalom
- Szoros határidők

Az oktatási helyszínek munkahelyek is. A pedagógusok és vezetők számára az igazgató szobáján kívül is(!) lehetőséget, helyet kell biztosítani intim, négy szemközti beszélgetések számára. A csendszoba, játék-sarok, tanári tornaszoba elérendő célok! Tudnunk kell, el kell fogadnunk, hogy a kiegyensúlyozott tanár a gyermekek számára hatalmas kincs, még a magasan képzett szakmaiságnál is nagyobb!

A tantestületek számára valódi **szupervíziós programok** szükségesek azzal együtt, hogy a pedagógusok **pszichológus tanácsadását** igényelhessék.

A pályázati források felett diszponálónak érdemes **úgy kialakítani a pályázati témákat**, hogy az oktatási intézményeknek módjukban álljon olyan **rekreációs tevékenységsort kidolgozni**, ami egyúttal szorosan illeszkedik az intézmény profiljához.

**Ha erre nem születik megoldás, a térségben élők továbbra is zárkóztak lesznek, mivel nem jut erejük új kapcsolatok teremtésére, települések közötti hálózat létrehozására.**

### **3.1.2 Közművelődési vezetők hangulata**

A kulturális és civil élet szervezésének főszereplői minden nehézség ellenére, pozitív képet mutatnak. Mindenki szívesen megosztotta tapasztalatait, információit. Ellenségeskedést vagy nem tetszést sehol nem tapasztaltunk. Vannak olyan települések, ahol nincs közművelődési színtér, mégis bizakodva és lelkesen dolgoznak a kollégák, mert látják a célt, érzékelik feladatuk elvégzésének szépségét.

## **3.2 Vezetők álláspontja**

### **3.2.1 Általános iskolai vezetők álláspontja**

A közoktatási vezetők számos finansiális, infrastrukturális, törvényhozási és pedagógiai problémáról számoltak be. Az iskolák többsége kevésbé lehet kezdeményező, vagy a túl apró tantestületek miatt, vagy a fent említett problémák megoldatlansága miatt.

Bár számos pályázat támogatta az elmúlt években az általános iskolákat abban, hogy a leszakadó társadalmi rétegekből érkező hátrányos helyzetű diákok integrációját elősegítse, mégsem minden esetben érzik sikeresnek a végigvitt pályázati projekteket. Ennek okát többen abban látják, hogy különösen az SNI besorolású gyermekek magatartási problémái, illetve speciális hátrányterületei nagyon sok energiát vesznek el az átlagos és kiemelkedő képességű diákok elől, különösen 25 fős osztálylétszámok esetében.

Tehetséggondozási kérdések felmerülésekor többször hangzott el az, hogy egyértelműen tapasztalható a tehetséges diákoknál, hogy 12-14 éves korukra asszimilációs törekvéseik miatt az átlaghoz „csúsznak” vissza. Ezt minden tanár óriási veszteségnek tartja.

Gyakran azzal a problémával kell megküzdeniük, hogy a szülő amint érzékeli tehetségesnek tartott gyermekének stagnálását a tanulmányok terén, azonnal iskolát vált és ekkor a nagyvárosok iskoláit részesíti előnyben. A következmény, hogy az osztályok az általános iskola végére egyre rosszabb teljesítményt mutat fel.

Riasztó a szülők számára egy osztályban már az SNI, HH, HHH, BTM kategóriába sorolt gyermekek jelenléte is. Egyértelműen befolyásolja a szülő döntését az iskolaválasztásban, sokszor még a település elhagyása is bekövetkezik.

Különösen a kisebb létszámú iskoláknál okoz ez a tanárok számára állandó frusztrációt, hisz folyamatosan a hiányok pótlásával, kezelésével kell foglalkozniuk, viszonylag kevés sikerélmény mellett.

A térségben hátrányos helyzetűnek tartott diákok száma 25,75 % . Vagyis a diákok negyede!

Ebben a szituációban nagyon nehéz tehetséggondozásról kérdezni, beszélni. A tervek inkább a problémás gyermekek nevelési lehetőségeiről szólnak.

### **3.2.2 Művészetoktatási vezetők álláspontja**

Az oktatási forma egyértelműen a vidék megtartóerejének, közösségépítésének sarokköve. A művészetoktatás jövője nagyban függ majd attól, hogy az általános iskolák milyen mértékben ismerik fel az együtt élésben rejlő lehetőségeket, és erőt. A legfontosabb az oktatásszervezés összehangolása, a megfelelő helyszínek biztosítása. A vezetők fontosnak tartják közös projektek kidolgozását, nyitottak az együttműködésre.

### **3.2.3 Közművelődési vezetők álláspontja**

A recesszió legjobban, a kultúrában és közművelődésben élőket sújtotta. A szűkös anyagi források, az országosan megfigyelhető „rendezvény dömping” mind-mind nehezíti e terület szakembereinek munkáját.

Közös problémaként jelenik meg, egyben néhány helyen pályázati forrásból éppen a megoldáshoz vezető úton halad, a közösségi terek hiánya vagy annak gyenge minősége. Legkézenfekvőbb megoldás minden ilyen településen az iskola, annak tornacsarnoka, aulája, vagy külső, sportra is használatos tereinek kiaknázása. Egy-egy településen ez a szervezésben kisebb gondot okoz, míg más településen szinte megoldhatatlan feladat elé állítja időnként az események szervezőit ugyanúgy, mint az iskola dolgozóit és diákjait. A szétaprózódás így gyakorlatilag mindenhol megfigyelhető.

## **3.3 Továbbképzések**

Az oktatóktól, nevelőktől elvárt készségek alapvetően megváltoztak. Az oktatási tevékenység már nem csak edukatív jellegű. Gyakran a tanárookra hárul a családi szocializáció elmaradásából következő hátrányok kompenzálása. A diagnosztikai készségekre sokkal inkább szükség van mind a zavarfelismerés, mind a tehetséggondozás területén. Mivel nagyon kevés a mentálhigiéniahoz értő szakember a pedagógusnak a terapeuta szerepét is gyakran vállalnia kell.

### **A közismereti tantárgyakat tanító tanárok továbbképzése**

Látszik, hogy a tanárok számára már nem csupán a tantárgyi szakismeret elmélyítése a cél, hanem speciális nevelő készségeket kell megszerezniük. Az elmúlt években az Európai Unió által támogatott pályázatok számtalan szak specifikus továbbképzésre adtak módot, de kevés foglalkozott a diagnosztikai készségek erősítésével, a tehetséggondozási ismeretek bővítésével, a tanár mentori szerepének megértésével.

Mindemellett a pedagógusoknak meg kell tanulniuk saját személyiségükkel foglalkozni, a stresszorokat kezelni, testi, szellemi és lelki megújulásukat folyamatosan szem előtt tartani. Ezért az önismereti tréningekre, relaxációs technikák ismeretére, asszertivitásra felkészítő képzésekre van szükség.

A tanároknak meg kell szerezniük azokat a képességeket, amelyek segítségével együttműködhetnek művészekkel az oktatási szituációkban. Az ilyen képzés során egyrészt felfedezhetnék a saját rejtett képességeiket, másrészt a művészetet felhasználhatják az

oktatásban. A művészet integrálása más tantárgyak tanításába, különösen az általános iskola alsó osztályaiban egy lehetséges módszer.

A tanárok játékkultúrája, játékismerete is erősítést kíván, hisz az oktatott korosztály sajátos igénye, hogy játékokon keresztül jusson információhoz.

### **A művésztanárok továbbképzése**

A fent említett továbbképzési területek a művésztanárokat is érintik. Mindemellett a művésztanárokat arra kell biztatni, hogy más művészek képességeit is igénybe vegyék, köztük olyanokét, akik más művészeti ágban tevékenykednek, valamint fejlesszék az együttműködési készségüket művészekkel és más tantárgyat tanító tanárokkal az oktatási szituációkban. Részt vegyenek galéria és stúdió látogatásokon, mesterkurzusokon.

**A művészetoktatás tanárainak** felkészítésénél, továbbképzéseken szükség van az olyan új technológiákra való fókuszálásra is, mint pl. a számítógéppel készített művészi képek, a digitális kreatív játékok és az online oktatás. Ezek a technológiák fontos szerepet játszhatnak a tanárok közötti együttműködés során. Ma már a számítógépes művészet is elfogadott, mint művészi forma, és művészetoktatási módszer.

A tanárok újraértékelhetik gondolkodásmódjukat és részeivé válhatnak egy fejlődő, professzionális közösségnek.

**Összefoglalva a közoktatás terén a következő témákban erősen javasolt továbbképzések szervezése:**

- **diagnosztikai készségek**
- **tehetséggondozási ismeretek**
- **a tanár mentori szerepe**
- **önismereti tréningek**
- **relaxációs technikák**
- **asszertivitás gyakorlatok**
- **a művészet integrálása más tantárgyak tanításába**
- **társművészeti továbbképzések**
- **elektroakusztikus hangszerek**
- **számítógépes grafika**
- **online oktatás**
- **digitális kottaírás**
- **játék pedagógia**

### **3.4 Következtetések, javaslatok a tehetséggondozás területén**

Egyértelműen megállapítható, hogy a tehetséggondozással kapcsolatban az információk hiánya a legnagyobb probléma. A térségben van tehetséggondozásra alkalmas pedagógus állomány, de nincs olyan szakmai háttérük és anyagi forrásaik, hogy sikeres, ugyanakkor jól dokumentált, szervezett, átfogó tehetséggondozó projekteket futtassanak.

Ugyanakkor a művészetoktatási intézményük saját profiljuknak köszönhetően eleve tehetséggondozó tevékenységet végeznek. Ám ezen intézmények esetében is át kell tekinteni, hogy a tehetséggondozás mélyebb szakmai elemeit hogyan tudják pedagógiai tevékenységükbe emelni.

A térségben a Völgy Vidék Tehetségpont az egyetlen szervezet, amely jelenleg támaszt adhat a szakmailag korrekt tehetséggondozó tevékenység számára. Meg kell találni a forrásokat arra, hogy a továbbiakban **tehetségsegítő tanácsként működjön**. Ez teremtené meg annak a térségi tehetségpont hálózatnak azt a csomópontját, ahonnan szervezett tehetséggondozási tevékenység indítható el.

Mivel térségi tehetséggondozó hálózatról nem beszélhetünk, fel kell építeni azt.

**Ennek alapja egy jól strukturált adatbázis.**

Mivel a térség iskolái számos versenyt szerveznek, komoly lehetőség a hálózat kialakítására az **összefogott verseny rendszer**. Ehhez természetesen egyeztetés szükséges, így az **iskolavezetők számára** olyan **fórumot** kell biztosítani, ahol új alapokra helyezhetik együttműködési törekvéseiket.

Természetesen külön figyelmet kell fordítani arra, hogy az iskolák szerkezete más és más, így az elvállalható feladatok megbeszélésénél komoly kooperációra, toleranciára és nyitottságra van szükség.

Természetes módon a pedagógusok tisztában vannak azzal, hogy az átlagos képességűek fejlesztése terén milyen pedagógiai módszerek léteznek, gyakorlatban használják is azokat. A gazdagítás, dúsítás, erős oldal fejlesztése a szakkörökön, illetve néhol projektoktatás keretében megnyilvánul. Ám az egyéni fejlesztés, az alulteljesítő tehetség gyenge oldalának fejlesztése nem jelenik meg.

Fontos, hogy az intézmények felismerjék, ha tehetségkonceptiók alapjait használják, illetve válják tudatossá azok használata.

Nagy jelentősége van annak, hogy legalább a vezetők, de lehetőség szerint a tantestületek számára világossá váljanak a tehetséggondozás alapvetései. Az alábbi területeken **tájékoztatásra, továbbképzésekre** van szükség:

- **definíciók - fogalmak**
- **tehetségkonceptiók**
- **diagnosztika**
- **felmérések**
- **tehetség követés**
- **fejlesztési lehetőségek**

A MATEHETSZ által biztosított továbbképzési rendszer a fent említett témákat felöleli, pályázás után ingyenesen hozzáférhetővé teszi azokat, akár teljes tantestületek számára is. Az iskoláknak tudni kell erről a lehetőségről is, hisz saját továbbképzési keretük szűkössége eleve csak egy-egy kolléga továbbképzését teszi lehetővé.

**Nagy lehetőség rejlik** abban, hogy az intézményvezetők látják, értik a **diákmentorok** szerepét, jelentőségét. Különösen a kis iskolák világában hatalmas erő lehet a diákmentorok bekapcsolódása az oktatásba. A **Völgy Vidék Tehetségpont** felelőssége lehet, hogy olyan **pályázatot találjon**, mely a **diákmentorok felkészítését** tekinti témájának, céljának.

Mindenképpen **el kell indítani a Völgy Vidéken a tehetségkutatói tevékenységet**. A felmérések indítását az iskolavezetőknek kérniük kell, valamint fel kell készíteniük a nevelőtestületeket arra, hogy a sajátos nevelésű igényű tanulóknál célszerű, a hátrányok felismerésére szokott figyelmet átvigyük az erős területek felismerésére is. Az alulteljesítő tehetségek felismerésében is rutint kell szerezniük, ez természetesen ugyancsak tehetségdiagnosztikai képességek elsajátítását feltételezi.

A **vezetőket** részletekbe menően **tájékoztatni kell** arról, hogy a **tehetségponttá válás** milyen előnyökkel jár, milyen jellegű adminisztrációs terhet kíván. A dokumentáció előkészítésében a LEADER közösség egy tehetségpontja komoly segítséget képes nyújtani. Az első programok elindításánál komoly szakmai támaszt jelent.

Az iskolák vezetőségének meg kell ismerkednie a tehetséggondozó programok sajátosságaival, térségi tehetségnap szervezése erre ideális alkalom.

Mivel az intézmények forráshiánnyal küzdenek, **meg kell ismerkedniük a** tehetséggondozás hátterét biztosító széles **pályázati rendszerrel**. Mind a MATEHETSZ, mind az OFI által futtatott pályázatok több milliárd forintos alapot biztosítanak a szakmailag korrekt tevékenységek fenntartására. Egy térségi tehetségnap erre is kiváló alkalom. Ekkor a vezetők megismerhetik a **Nemzeti Tehetségprogramot, a Géniuszt, a Tehetséghidak és az OFI honlapját is**.

**Jelen tanulmány 12 kiemelkedően tehetséges diákot azonosított.** A Völgy Vidék Tehetségpont számára értékes információ ez. Javasoljuk, hogy vegyék fel a kapcsolatot az

iskolák vezetőségével annak érdekében, hogy a megtalált tehetségek minél több lehetőséghez jussanak a tehetségpont hálózaton keresztül.

Habár a Köznevelési Törvény 2013 szeptemberétől az iskolák számára iskola **pszichológus alkalmazását** írja elő, még nem látni, hogy ez valóban megtörténhet-e. Azonban az igazgatók számára megfontolandónak tartjuk azt, hogy olyan szakemberrel kössenek szerződést aki pszichológiai alapvégzettsége mellett a **tehetséggondozó szakirányban** is otthon van.

A közművelődés bekapcsolása a tehetséggondozási programokba lehetséges törekvés. Azonban ez a két intézménytípus egyeztetésén alapul. A térségi tehetségnap erre is módot ad. A Völgy Vidék Tehetségpont számára szakmai kihívást jelentő feladat lehet egy ilyen szakmai nap megszervezése.

### 3.5 Következtetések, javaslatok a Művészetoktatás területén

A jó iskolák egyedül sosem lesznek elég jók. Elismert tény, hogy a tanulási folyamat nem kizárólag az iskolákban megy végbe.

A pedagógia új lehetőségeit eredményezheti a partnerkapcsolat fejlődése az általános iskolák, művészeti iskolák és a kulturális intézmények között. A hatékony partnerkapcsolat a tanároknak is gyümölcsöző, akik hasznát látják az új tapasztalatoknak, melyek során úgy gazdagítják a saját tanítási módszereiket, hogy létrehoznak közös projekteket.

A tanórán belüli projektek része lehet a művész, művészetet tanuló növendék, a tanár és az iskola közötti együttműködés, melyet a résztvevők életkorához, a tanítási módszerekhez és a tanóra időtartamához lehet igazítani.

Ösztönözzük a pedagógusokat, hogy vegyenek részt ezekben a folyamatokban, építsenek a meglévő lehetőségekre. Szorgalmazzák tanítványaik művészetoktatásba való bekapcsolását, szerzett tudásuk tanulási folyamatban való hasznosulását. Sokat tehetnek a szülők meggyőzéséért, szemléletük formálásáért.

Társadalmunk és gazdaságunk egyre inkább ismeretalapú, növekszik a kereslet az olyan munkavállalók iránt, akik kreatívak, és alkalmazkodásképesek, fejlett kommunikációs képességekkel rendelkeznek. A művészetoktatás kifejleszti a tanulóknak ezeket a tulajdonságokat, képessé teszi őket arra, hogy kifejezzék magukat, kritikusan szemléljék a világot maguk körül. A kommunikáció alapelemeit megtaláljuk az egyes művészeti ágak eszközei között, szavak, mozdulatok, érintések, hangok, ritmusok és képek formájában.

A művészetoktatást mindig abból a kultúrából kiindulva kell megközelíteni, amelybe a tanuló beletartozik. A 21. század küszöbén a természetes hagyományozódás megszűnt, illetve megszűnőben van Európában és a magyar nyelvterületen egyaránt. Ennek a problémának ellensúlyozására tartjuk fontosnak a néphagyományok őrzését, átmentését az emberek mindennapi életébe.

Ösztönözni kívánjuk a helyi közösségeket, hogy új tartalmak létrehozásával lakják be a művelődési házakat és alakítsák saját alkotó tevékenységük színterévé, ahol fiatal érdeklődők szórakozva sajátíthatják el apáik örökségét, ahol az ember fizikailag, szellemileg felfrissülhet.



- Segítsük elő az aktív részvételt, és hozzáférést a művészetekhez minden gyermek számára.
- Fontoljuk meg, hogy a művészetoktatás nagyon hasznos szerepet játszhat a fogyatékos gyermekek terápiájában. Inspiráljuk olyan programok kidolgozását, amelyek az altruista pedagógia ismereteire támaszkodnak.
- Ismerjük fel a művészetek értékét és használhatóságát a tanulási folyamatban.
- Értsük meg, hogy a művészetoktatás azáltal, hogy egy sor új készséget és képességet fejleszt, növeli a diákok motivációját, aktív részvételét a tanórán, emelheti az oktatás színvonalát.
- A térségi művészetoktatásban méltánytalan egyes művészeti területek mellőzése! Drámajáték, színjátszás szakok elindítása számtalan előnyhöz juttatja a térség gyermekeit, pedagógusait.
- A jazzművészet nem maradhat ki ma már egy település életéből sem. Meg kell teremteni a körülményeket arra, hogy az érdeklődő gyermekek a térségben találjanak lehetőséget és ne Budapesten, vagy Székesfehérváron keressenek jazz művészeti ágat oktató intézményt.
- Különösen nagy szükség van a közösségi zenélés alapjait adó diákzenekarok megszervezésére. A népi zenekar, a vonós együttes, az „Orff” zenekar, az ütős együttes, jazz- illetve könnyűzenei együttesek komoly kulturális vonzerőt és intenzív közösségi élményeket jelentenek.

A művészetoktatás részét képezi a települések kulturális életének, közösség teremtő hatása mindenütt érezhető.

### 3.6 Következtetések, javaslatok a közművelődés területén

A kulturális intézmények közül a legnagyobb létszámú közönsége a művelődési házaknak van, a lakosság több mint fele legalább egyszer megfordul egy év során valamelyik művelődési házban. A művelődési házak közönsége ennek megfelelően a legheterogénebb, ez és az iskola az a kultúraközvetítő intézmény típus, melyet a vidékiek nagyobb arányban látogatnak

A művelődési házak sokrétű – kulturális, információ-átadó, szórakoztató és közösségteremtő-szervező – funkcióját megvalósító programokat a különböző társadalmi csoportok eltérő mértékben veszik igénybe.

A multságokat, a zenés-táncos szórakozási alkalmakat csakúgy, mint az olcsó vásárlási lehetőségeket, az iskolázatlanabb rétegek is igénybe veszik az átlagosnál jobban.

**A közművelődési feladatok azonban nem merülhetnek ki a rendezvényszervezésben!**

A településeket vezető képviselő testületeknek, tehetős magánembereknek látniuk kell, hogy a művelődésszervezés nem egyenlő a rendezvényszervezéssel. A rendezvények ugyan kulturális feltöltődésre módot adnak, de a mindennapok művelődési szükségességét

nem kárpótolja. A rendezvények ugyan látható eredményei a művelődési szakemberek munkájának, de nem az egyetlen feladatuk.

A kis települések művelődési szakembereinek inkább a kis közösségek felkarolása lenne a legfőbb feladata, továbbá felismerni azt a valóban fontos szerepüket, hogy ezt a különféle településeken, csak ők tudják megoldani, megvalósítani.

A településeken élők művelődési igényeinek megfelelni minden területen nem lehet. Ám lehetőséget kell adni arra, hogy sok apróbb szintéren kaphassanak helyet az önszerveződő közösségek. A tapasztalatok szerint a településeken aktív közösségek jellemzően 10-30 tagot számlálnak, így a számukra biztosítandó szinterek is ennek megfelelő méretezésűeknek kell lennie.

Az iskolák helyszíneit csak részlegesen lehet bekapcsolni az ilyen típusú helybiztosításba, bár minden településen akad arra számtalan példa, hogy a közművelődési szinterek számára az iskola ad lehetőséget. Ez több okból sem ideális: egyrészt az iskola helyszínei elsősorban a 6-14 éves korosztály számára vannak kialakítva mind a bútorzat, mind funkcionalitás terén, másrészt egy közösség saját hagyományokkal, emléktárgyakkal bír, melynek ideális szintere nem egy osztályterem, hanem egy klubszoba.

A művelődés szervező számára feladat a különböző klubos tevékenységek helyszíneinek és időpontjainak logisztikai kiszolgálása.

Annak érdekében, hogy a LEADER térség ne csak a nagyvárosokból menekülő túlterhelt emberek menedékhelye legyen, számtalan kis közösségi tér létrehozására van szükség, ahol az emberek nem csak „hangos” rendezvényeken, hanem elmélyülésre, igazi rekreálódásra alkalmas helyeken találkozhatnak.

**A legsürgősebb teendők közé tartozik, hogy a települések forrást szerezzenek minél több kis méretű szoba, terem, klubhelység építésére, kialakítására.**

Mindenhol megfigyelhető: csökkent a fiatalok látogatási hajlandósága. Cél: felmérések után kideríteni, mire lenne igénye e korosztálynak.

A közművelődési intézményekben különösen fontos szerepet kellene, hogy kapjon az oktatási rendszeren kívül szervezett oktatási forma. A művészeti iskolából kikerülő egyéni vagy kis csoportos munkához szokott növendékek igényeinek figyelembe vételével kellene szervezni a különféle képzéseket, tanfolyamokat. Egy alapfokú művészetoktatási intézményben dolgozó pedagógusnak már nincsenek megfelelő lehetőségei, keretei arra, hogy a kikerülő növendék munkáját koordinálja.

Fontos lenne, hogy a közművelődést szervezők pontos információt kapjanak a kimenetről és az igények felmérése után megfelelő keretek között biztosítani tudják a non formális keretek között zajló oktatást, tevékenységet.

Szükséges, hogy a térségben dolgozók megfelelő információhoz jussanak ebben a témában.

A művészetoktatás, a tehetséggondozás összekapcsolását a közművelődési csoportok és/vagy az önszerveződő közösségek együttműködésével kell megoldani.

Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a művészetoktatás vezetői és a közművelődési/civil vezetők egy asztalhoz ülve, megalkothassanak egy olyan stratégiát, mely biztosíthatja térségünkben az egész életen át tartó tanulást, akár intézményi formában, akár non-formális tanulási lehetőségként.

**Egyeztető fórum, konferencia összehívása az intézményi- és a non-formális tanulás témakörében a térség számára hangsúlyos feladat.**

Elmondható, hogy a rendezvények tekintetében az állami ünnepek jellemzően kulturális jelleget is öltenek, viszont ott ahol ezek egyéb eseményhez nem köthetők, látogatottsági mutatóik nagyságrenddel alulmaradnak az egyéb rendezvényekétől.

Az állami ünnepeket forgó rendszerben lehetne szervezni. Kezdetben biztosan lassan menne a szervezés, együttműködés, de hosszabb távon 2-3 település összefogásával a feladatok elvégzése fordított idő csökkenne, és várhatóan a látogatói létszám növekedne. Nyilván emberi tényezők nem mindig teszik könnyebbé az egyeztetéseket, hisz minden vezető erős érzelmekkel kötődik településéhez.

**A települések polgármestereinek egyetértésre kell jutniuk a programok összehangolása terén.**

A kulturális vonulatot jellemzően a helyi oktatási intézmény tanárai, diákjai segítségével biztosítják. Ott, ahol falunappal, tavaszköszöntővel, vagy egyéb más rendezvénnyel azonos időben történnek, történhetnek ezek az események, lényegesen nagyobb tömegek mozdulnak meg, ami felveti annak lehetőségét, hogy vagy protokollárisra lehet, kell sorvasztani ezeket az eseményeket, vagy komolyabb szervezéssel kiterjeszteni, tömegesíteni azokat.

Általánosan jellemző, hogy egy-egy településen a kulturális élet motorja, annak központja egy-két, maximum három fő, illetve az azokat támogató egyesületek, aktív személyek, amelyek egy-egy rendezvényt akár önállóan is képesek megszervezni, de leginkább az önkormányzattal, vagy más civil szerveződésekkel együttműködve keltik életre az adott településre többé-kevésbé jellemző rendezvényt.

Függetlenül attól, hogy viszonylag kis földrajzi távolságokról beszélhetünk, sem a rendezvény típusánál, sem az időpontoknál nem került említésre a szempont, hogy a "szomszédos" településeken mikor milyen rendezvényt szerveznek, vagyis a települések ilyen jellegű együttműködése tervezés szintjén nem tűnik kellőképpen tudatosnak, megfontoltnak.

**Mivel valójában csupán 20-30 szakember kapcsolattartásán múlik, érdemes folyamatosan frissülő adatbázis alapú online felületet biztosítani a települések művelődés szervezői számára.**

A 17 településen 96(!) művészeti csoport/ közösség működik, melyek potenciális kínálatot jelenthetnek egy kulturális attrakciókat közvetítő csomag ajánlatban. Növelve ezzel a térség vonzerejét.

Mindenki számára hasznos, ha a Völgy Vidéken működő művészeti csoportokról kategóriákba szedve, a tevékenység részletes leírásával a rendezvényszervezők adatbázison keresztül találkozhatnak.

Ahhoz, hogy a közművelődési szinterek valójában megteljenek élettel, az emberek kimozduljanak az – elektronikailag jól felszerelt, biztonságos és kényelmes – otthonaikból, a művelődésszervezőknek megújulásra, szemléletváltásra lesz szükségük.

A kis településeknek össze kell fognia. A színes és változatos programokat össze kell hangolni. Hatékonyabban kell menedzselni és propagálni.

Az tény, hogy ahányan vagyunk, mi emberek, annyi féle érdeklődési körrel rendelkezünk. Más dolgok iránt érdeklődünk. Ma már teljesen más pontok fogják össze a lakosokat. Ezért lenne fontos, olyan konkrét ötleteken és szakmai kapcsolatokon alapuló egyeztetések valósuljanak meg, melyek e térség kulturális értékeit mutatják be, és feltárják, ráébresztik az e szakmában dolgozókat, hogy az együttműködésnek az együtt gondolkodásnak van igazán létjogosultsága és jövője.

**A térségben dolgozó közművelődési szakértőknek fórumot, rendszeres „mini” konferenciákat kell szervezniük.**

**A tanulmány legfontosabb következtetése és ajánlása:**

**Az alapoktól kezdve ÚJ STRATÉGIÁT ÉPÍTSENEK fel A KÖZOKTATÁS és KÖZMŰVELŐDÉS SZEREPLŐI, és több ADATBÁZIS FELÁLLÍTÁSÁT, MŰKÖDTETÉSÉT meg kell valósítani a Völgy Vidék LEADER térségben!**

## 4. További vizsgálatok, tanulmány tervek

A tanulmány további kérdéseket is felvet. Ezek tisztázására, illetve a jelenleg kutatott területek részletezésére érdemes újabb tanulmány tervet készíteni. A következőkben vázoljuk, hogy milyen irányvonalak mentén érdemes további kutatásokat folytatni.

Mivel a köznevelési rendszer erőteljes átalakuláson megy át, a megjelenő új szereplők álláspontja, ismeretei alapvetően befolyásolják a térség oktatási, tehetséggondozási, művészetoktatási és kulturális intézményeit. Szükséges a Klebersberg Intézményfenntartó Központ munkatársaival való kapcsolatfelvétel. Mélyinterjúk keretében érdemes kérdezni a tankerületi vezetők és közvetlen munkatársaik álláspontját a tanulmány által vizsgált területekkel kapcsolatban.

A Tantestületek egyes pedagógusait érdemes tapasztalataikról kérdezni, valamint a megoldási javaslatok összegyűjtését elvégezni. A kapott adatok publikálását nem lehet halogatni.

A következő kérdések feszítő erejűek:

Mit gondolnak a tantestületek egyes tanárai a tehetséggondozásról?

Milyen a pedagógusok személyes viszonya a közművelődéshez és a művészetoktatáshoz?

Milyen elképzelésük van a „tehetségről”?

Hol látnak kritikus hiányokat az oktatásban és a tehetséggondozásban?

Miként érzékelik és értékelik az alulteljesítő tehetségeket, milyen megoldási javaslataik vannak a problémára?

Mit gondolnak a pedagógusok saját eredményességükről, milyen siker kritériumokat tartanak szem előtt?

Kritikus pont a térség továbbfejlődésében, hogy a jó gyakorlatok összegyűjtése és disszeminációja megtörténjen. Ehhez egy, a jó gyakorlatokkal foglalkozó tanulmány, erős lökést ad.

Az infrastrukturális hiányok és szükségletek feltárása hosszú és nagyon érzékeny feladat. Ám halogatni ezt sem lehet, stratégiát és innovációkat ezen adatok hiányában egy intézmény sem alapozhat meg.

Az általános iskola 10-14 éves korig tartja csak a diákokat a településeken. A generációs szakadékok kialakulását megelőzendő meg kell keresni az okokat, majd magyarázatot, megoldást kell találni arra, hogy a fiatalok számára mi lehet vonzó egy település életében.

A középiskolás korosztállyal közösségi interjúkat érdemes készíteni tisztázandó, hogy miként viszonyulnak a tanulmány által tárgyalt témákhoz és az otthonukat jelentő településükhöz. Az általános- és művészeti iskolák számára lényeges segítséget jelent, ha tudják, mit gondolnak a 14-18 évesek például a tehetséggondozásról, vagy a diákmentor programokról.

A művészetoktatáshoz hasonló karakterű magánoktatási tevékenységeket teljes körűen nem tárhattuk fel, mivel a tanulmány elsősorban az intézményi keretek közt zajló tevékenységeket vizsgálta. Azonban, különösen a tehetséggondozás szemszögéből, érdemes megtalálni azokat a személyeket, közösségeket, akik bevonhatók szervezett oktatási, vagy kulturális tevékenységekhez mentorként.

A közművelődés szolgáltatásai: Tapasztalatunk szerint a szakemberek a legtöbb esetben nem is igazán sejtik, hogy valójában mire lenne igénye a lakosságnak. Ilyen irányú igényfelmérést egyetlen településen sem végeztek az elmúlt években. Valójában óriási szükség lenne erre a felmérésre, a következő, stratégiai lépések megtételéhez.

A művelődési házak látogatóinak összetételét a megoldáskereséshez mindenképpen kutatni kell<sup>10</sup>.

Közösségi interjúk keretében megoldást találhatunk arra is, hogy a Völgy Vidék térségre oly jellemző „ingázók” oktatási és kulturális igényei milyen szolgáltatásokat feltételeznek a gyermekük számára.

A vállalkozók kapcsolódása a tehetséggondozáshoz, az oktatáshoz, művészetoktatáshoz sajátos. Az alábbi kérdések feltevésével érdemes ezt a társadalmi réteget megismerni:

Számukra egy tehetséggondozási, vagy művészetoktatási tevékenység mit jelent?

Milyen a tehetségképük?

Milyen kulturális, vagy oktatási szolgáltatásokat vennének igénybe?

Van-e megoldási javaslatuk az iskolák közötti együttműködés felgyorsítására?

Tehetségpont alapításában részt vennének-e magánszemélyként?

Az újabb kutatási témák felvázolásából kiderül, hogy a további munka hatékonysága megköveteli, hogy a három vizsgált területet szétválasszuk. Így a köznevelés és a közművelődés területei szétválva, részletekbe menően vizsgálhatók. A köznevelés témaköre a tehetséggondozás és művészetoktatás témáit öleli fel, a közművelődés a közösségek kulturális igényfelmérésével és a vállalkozók szerepével foglalkozhat. Azonban mindenképpen kiemeltnek tekintjük a további vizsgálódásban a tehetséggondozás vezérfonalát.

---

<sup>10</sup> Mindenhol megfigyelhető, hogy csökkent a fiatalok látogatási hajlandósága

## 5. Vonatkozó irodalom

Aubert Antal: Magyarország idegenforgalma – Szakkönyv és Atlasz. Cartographia. Budapest, 2012. 64 p.

Aubert Antal: Idegenforgalmi alapismeretek. Kézirat. Pécs, 2010.

Balogh László: Iskolai tehetséggondozás. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2011. 484 p.

Balogh László – Mező Ferenc: Tehetségpontok létrehozása, akkreditációja. Géniusz Könyvek 7. MTSZSZ, 2010. 75 p.

Balogh László – Mező Ferenc – Kormos Dénes: Fogalomtár a tehetségpontok számára. Géniusz Könyvek 20. MTSZSZ, 2010. 87 p.

Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv 2013-2018. Kézirat. Oktatási Hivatal, Fejér Megyei Kormányhivatal, 2013.

Báthory Z. – Falus I.: Pedagógiai lexikon I-III. Keraban Kiadó, 1997.

VÖLGY VIDÉK TÁRSADALOMFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA I. - A Völgy Vidék LEADER térség népességszámának várható alakulása 2020-ig és főbb társadalmi-gazdasági hatásai. Kézirat. Chemcon 2002 Bt., Baracska, 2009.

A Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási adatok 2011.

A KIRSTAT iskolák által elérhető 2012-es adatai

2011. évi CXC. törvény – A nemzeti köznevelésről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

A többször módosított 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet a Művészetoktatás szabályozott tantervi programjáról

## 6. Mellékletek

### 1. számú melléklet: A mentorok speciális érdeklődési területei<sup>11</sup>

angol nyelv	módszertan
bőrművesség	német
cselgáncs	nemezelés
cserépkályha építés	növényi festés
digitális tananyag fejlesztés	operatőr
digitális tananyag fejlesztés	rajz, festészet
drámapedagógus	rovásolás
ének-karvezetés	sport
fafaragás	számítógépes grafika
fotóművész	szavalás
gyógytestnevelés	szervezés
horvát nemzetiségi zene	színhátság
informatika	Táblajátékok
irodalom	táborszervezés
iskolaújság	táborszervezés
játszóház vezetés	tangóharmonika
kerámia, agyag	tehetséggondozás
kézműves műhely	természettudományok
kiállítás rendezés	történelem
költészet, irodalom	versenyszervezés
környezettudatosság	video
Kutató Gyermek Köre	vizuális terápia
magyar	népzene
magyar nyelvtan	néptánc
matematika	

<sup>11</sup> Nem soroltuk a táblázatba a művészetoktatás azon szakértőit, akik a művészeti iskolákon keresztül egyébként is elérhetők.



## 2. számú melléklet: Tehetséggondozás interjú tábla I.

Tehetség módszerek	Gazdagítás		Jellege, típusa	
	Gyorsítás (léptetés)		Jellege, típusa	
	Egyéni fejlesztés			
	Erős oldal			
	Gyenge oldal			
Az iskola által gondozott tehetség területek (Gardner alapján)	<b>Tehetségterület</b>	<b>Megnevezés</b>	<b>Óraszám, alkalom</b>	<b>Megjegyzés (beválogatás módja, létszám, módszer, típus)</b>
	nyelvi			
	logikai-matematikai			
	téri			
	zenei			
	testi-kinesztéziás			
	Interperszonális			
	Intrapersonális			
Versenyeket (regionális) szerveznek-e?				
Verseny eredmények - Országos 1-10. helyezés - 3-5 év távlatában				
Alkalmazott tehetségkonceptió(k) leírása				
Tehetség követés	Módja		Eszközök	

### 3. számú melléklet: Tehetség gondozás interjú tábla II.

Tehetség felmérések				
Uniós források a tehetség gondozás területén				
Egyéb tehetség gondozó pályázatok	MATEHETSZ			
	TEHETSÉGHIDAK			
	OFI			
	Egyéb			
Tehetségpont-e?	Nem			
	Regisztrált			
	Akkreditált			
	Kiválóan Akkreditált			
	Terv			
MATEHETSZ PAT csoportos képzéseken vettek-e részt?	Hány fő?		Átlagosan hány órát?	
MATEHETSZ FAT, PAT egyéni továbbképzéseken vettek-e részt?	Hány fő?		Átlagosan hány órát?	
Fejlesztő pedagógus	Hány fő?		Hány órában?	
Iskolapszichológus	Hány fő?		Hány órában?	

5. számú melléklet: Mentorok azonosítása

<b>Név (kor)</b>	<b>Szak</b>	<b>Egyéb szakterület (tehetségterület)</b>

6. számú melléklet: Aktív tanárok, művészek, tehetséggondozásban érintettek

<b>Tanár, művész, TG jelölt</b>	
<b>Érdeklődési területek</b>	
<b>Speciális ismeretek</b>	
<b>Nyelvismeret</b>	
<b>Szakterület</b>	
<b>Iskola</b>	
<b>Település</b>	

7. számú melléklet: Létszám adatok a művészetoktatásban

Tanári létszám (személyek száma):		Jelenlegi a Műv.okt-ban	Terv	Civil	Magán	Ált. Isk. tanórán kívül	
<b>Szakok létszáma</b>	<b>Zeneművészeti ág</b>	zongora	102	11	0	25	0
		gitár	39	0	0	26	0
		furulya	53	12	0	3	0
		fagott	0	0	0	0	0
		klarinét	3	0	0	0	0
		fuvola	24	0	0	0	0
		oboa	0	0	0	0	0
		trombita	12	10	0	1	0
		tenorkürt	0	0	0	0	0
		kürt	2	0	0	0	0
		harsona	0	0	0	0	0
		tuba	1	0	0	0	0
		hegedű	12	0	0	0	0
		mélyhegedű	0	0	0	0	0
		cselló	7	0	0	0	0
		bőgő	0	0	0	0	0
		ütő	15	11	0	0	0
		szolfézs	19	0	0	0	0
		<b>Népzene</b>	hegedű	26	6	0	0
	Brácsa		4	0	0	0	0
	Bőgő/cselló		6	0	0	0	0
	Tambura		4	0	0	0	0
	Furulya		10	11	0	0	0
	Cimbalom		3	3	0	0	0
	Citera		22	11	0	0	0
	ének		9	0	0	0	0
	<b>Táncművészet</b>	balett	0	0	0	0	0
		társastánc	0	0	0	0	0
		néptánc	281	40	0	0	50
		moderntánc	0	0	0	0	0
		Cigánytánc	0	0	0	0	40
		Népi ütő	1	0	0	0	0
	<b>Képző és ipar</b>	festő-grafikus	108	60	0	33	0
		szobrász	0	0	0	0	0
		Tűzzománc	4	0	0	0	0
		kézműves	53	0	0	0	0
		kerámikus	0	0	0	10	0
		fafaragó	0	0	0	0	0
		textiles	13	0	0	0	0
		média	0	0	0	0	0
	<b>Szín- és bábművészet</b>	dráma	0	0	0	10	0
		színjáték	0	0	0	0	0
		báb	0	0	0	0	0

**8. számú melléklet : Az iskolák által szervezett, települési, vagy térségi szintű programok azonosítása**

<b>Program</b>	
<b>Leírás</b>	
<b>Időpont</b>	
<b>szervező</b>	
<b>Iskola</b>	
<b>Település</b>	

**9. számú melléklet: Az iskolák által szervezett versenyek a térségben**

	<b>A verseny megnevezése</b>	<b>Település</b>
1.	Területi Atlétika verseny	Alcsútdoboz
2.	Márton napi szavaló verseny	Alcsútdoboz
3.	Gyors Ész (matematika-logika)	Ercsi
4.	A jövőd a vidék (környezetvédelmi - egész éven át tartó)	Ercsi
5.	Fülemüle regionális népzenei verseny	Etyek
6.	Mesemondó verseny (térségi)	Mány
7.	Német nyelvi verseny 6-7 iskola (környező járások)	Ráckeresztúr
8.	Mészöly Gedeon anyanyelvi verseny (2-3 járás)	Tabajd
9.	Területi népdaléneklési verseny	Tordas
10.	Vajda János szavaló verseny (2-3 járás)	Vál
11.	Matematika verseny (2-3 járás)	Vál
12.	Kokas Ignác rajzpályázat	Vál
13.	Mezei futóverseny (2-3 járás)	Vál

**10. számú melléklet: Művészeti csoportok, civilszerveződések száma a térségben  
(összefoglaló táblázat)**

<b>Település</b>	<b>Csoport</b>
Baracska	Baracsikai dalkör
Baracska	Kézműveskör- foltvarrók
Baracska	baba-mama klub
Baracska	természetjárók
Ercsi	Bananas Zenekar
Ercsi	Pop 84
Ercsi	Szalintra táncegyüttes és Kis szalintra táncegyüttes
Ercsi	Napraforgó Foltvarrók
Ercsi	Zorica Tánccsoport
Ercsi	Szapáry Péter Honismeret Szakkör
Ercsi	Jorgovani Kórus
Ercsi	Fitness tánccsoport
Ercsi	Egészséges életmód
Ercsi	Rác Táncház
Gyúró	baba-mama klub
Gyúró	nyugdíjas klub
Gyúró	Dalárda
Gyúró	Néptánc csoport (magyar)
Gyúró	Smooky Band
Gyúró	ping-pong klub
Kajászó	nyugdíjas klub
Kajászó	dalkör
Kajászó	vöröskereszt
Kajászó	gazdakör
Kajászó	Kajászói Ifjúsági Kör
Martonvásár	Tulipán Foltvarró műhely
Martonvásár	Folyton Folt szakkör
Martonvásár	Teleki Blanka Hölgklub
Martonvásár	Marton-Vál Sakk Klub
Martonvásár	Csillagsakk
Martonvásár	Zoltán Erika táncstúdió
Martonvásár	Dance Stúdió Nagy-Kuthy
Martonvásár	SPR csoport
Martonvásár	Baba-mama klub
Martonvásár	Szélrózs kórus
Martonvásár	Százszorszép Táncegyüttes
Martonvásár	Marton-Vál Sakk Klub

Lovasberény	Foltvarrás
Lovasberény	rajz szakkör
Lovasberény	rajz szakkör
Lovasberény	zumba
Lovasberény	Baba-mam klub
Lovasberény	Kata torna
Lovasberény	Néptánc csoport (magyar)
Lovasberény	nyugdíjas klub
Lovasberény	Jóga
Lovasberény	modern tánc
Lovasberény	néptánc csúrdöngölő, rezeda, rámás csizma
Lovasberény	ifjúsági közösség
Etyek	könyvtári órák- különféle témák, kapcsolódva a tananyaghoz
Etyek	ügyes kezek kézműves sarok- horgolás
Etyek	Etyeki Fúvószenekar Alte Edecker Musicanten
Etyek	Rosmarin népdalkör
Etyek	Felnőtt néptánccsoport hosszúlépés egyesület ősszel nyílt nap- fiatal felnőtteknek szerveznek bemutatókat és táncházat
Etyek	Versmondó kör
Etyek	Signum Kórus
Tordas	tordasi pillikék
Tordas	tordasi dalárda
Tordas	Gatya madzag zenekar
Tordas	Túzifa népi együttes
Tordas	Tordasi Tánckör
Tordas	Zumba Tánc
Tordas	Színjátész társulat
Tordas	Értékmegőrző Asszonykórus
Tordas	baba- mama ringató
Tordas	képzőművésze, zene kerámia, film, foltvarrás
Mány	mazsorették
Mány	Fúvós zenekar
Mány	Nemzetiségi tánc
Mány	Mányi Sramli Zenekar
Mány	Református Kórus
Mány	Katolikus Kórus
Mány	Majorett csoportok
Mány	Egyesített Mányi Vegyeskar
Ráckeresztúr	Darázsderék tánccsoport
Ráckeresztúr	Mákvirág tánccsoport
Ráckeresztúr	Asszonykórus
Ráckeresztúr	Pávakör
Ráckeresztúr	Bor-Ászok férfikar

Alcsútdoboz	Echo Kórus- vegyeskar
Alcsútdoboz	Cifrázók néptáncsoport
Alcsútdoboz	Helytörténeti Kör
Felcsút	Képzőművészek és Költők köre
Vértesacsza	Nemzetiségi Német táncsoportok
Vértesacsza	Honismereti Kórus énekkar
Vértesacsza	Mama klub
Vértesacsza	Német Nemzetiségi Táncsoport
Vál	Vadvirág Dalkör
Vál	Válinka Néptáncsoport
Vál	Bíbor Néptáncsoport
Vál	Fiatalok Váért csoport
Vál	Vox Váli
Tabajd	Búzavirág Dalkör és Nyugdíjas klub



## 11. számú melléklet: A Völgy Vidéki programok összefoglaló táblázata

<b><u>Település</u></b>	<b><u>Program</u></b>
Alcsút	2 nagy állami
Alcsút	Valentin-napi bál
Alcsút	Húsvéti táncház és vásár
Alcsút	Adventi Karácsonyi Ünnepségek
Alcsút	Termelői vásár
Alcsút	Szüreti bál
Alcsút	Falunap - Augusztus 20.
Alcsút	Kápolna koncertek
Alcsút	Kultúra Napja
Alcsút	Hagyományörző nap
Baracska	Kihívás Napja
Baracska	Falunap
Baracska	Szüreti Mulatság
Baracska	Falukarácsony
Baracska	okt. 23, márc. 15 volt, aug. 20. most lesz
Baracska	Táborok- Kajászó-Baracska
Csabdi	Tündérvölgy fesztivál
Csabdi	Kulturális program
Ercsi	3 nagy állami
Ercsi	Nemzeti összetartozás
Ercsi	Költészet Napja
Ercsi	Szent Iván éji programok
Ercsi	Eötvös Napok
Ercsi	Hősök Napja
Ercsi	Festőtábor
Ercsi	Térzene
Ercsi	Templomi Hangverseny
Ercsi	Adventi programok
Ercsi	Napközis Tábor
Etyek	Magyar Kultúra hete
Etyek	Föld napi készülődés
Etyek	Majális
Etyek	Kihívás Napja
Etyek	Gyermeknap
Etyek	Etyeki Hét próba
Etyek	Búcsú
Etyek	Egészségszüret
Etyek	Szüreti Felvonulás és Bál
Etyek	Országos Könyvtári Napok
Etyek	Falu Karácsonya

Etyek	Karácsonyi Meglepetés műsor az ált. isk.-nak
Etyek	Zenei Világnap
Etyek	Fülemüle Népzenei Fórum
Etyek	Művészetoktatás Napja
Etyek	Évzáró Gála
Etyek	Etyek Piknik
Etyek	Korok, Népek játéka
Etyek	Versmondó kör
Felcsút	Gyermekeink mosolyáért
Gyúró	3 nagy állami
Gyúró	Bála Fesztivál
Gyúró	Falunap
Gyúró	Bringa gyúró
Kajászó	3 nagy állami
Kajászó	Farsangi Bál
Kajászó	Falunap
Kajászó	Arató felvonulás és bál
Kajászó	Szüreti Felvonulás és Bál
Kajászó	Katalin bál
Kajászó	Adventi vásár
Lovasberény	Magyar Kultúra Napja
Lovasberény	nőnap kiadvány
Lovasberény	farsangi bál
Lovasberény	Borbarangoló
Lovasberény	3 nagy állami
Lovasberény	Falunap:
Lovasberény	Festőtábor
Lovasberény	Mikulás Nap / Advent
Lovasberény	Falukarácsony
Mány	Mányi búcsú
Mány	Lovas napok- majorett fesztivál
Mány	Családi nap
Mány	Föld napi készülődés
Mány	Falukarácsony
Mány	Kiállítás
Mány	Művészeti Tábor
Mány	Aratóbál
Martonvásár	12 db Termelői és kézműves vásár
Martonvásár	Magyar Kultúra napja
Martonvásár	Fúvós-farsang
Martonvásár	6 önkormányzati ünnep
Martonvásár	Majális
Martonvásár	Költészet Napja
Martonvásár	Tavaszi fesztivál

Martonvásár	Borút Találkozó
Martonvásár	Pedagógus nap
Martonvásár	Lovas nap
Martonvásár	Semmelweis Nap
Martonvásár	Köztisztviselők napja
Martonvásár	Beethoven Koncertek 2 db
Martonvásár	Hagyományos búcsú
Martonvásár	Bringa Találkozó
Martonvásár	Kukorica-Búza- Sör Fesztivál
Martonvásár	Zenei Világnap
Martonvásár	Városi karácsonyfa állítás
Martonvásár	Közös Adventi Műsor
Martonvásár	Szeretet vendégség
Martonvásár	Karácsonyi Koncert
Martonvásár	Jótekonysági Vásár
Martonvásár	Ki, mit tud?
Martonvásár	Tanári Koncert
Óbarok (Nagyegyháza)	Rendezvények a hangistállóban
Ráckeresztúr	Keresztúr települések találkozója
Ráckeresztúr	Farsangi bál
Ráckeresztúr	Kulturális Bemutató
Ráckeresztúr	Karácsonyi Kirakodóvásár
Ráckeresztúr	Családi Nap
Ráckeresztúr	Majális
Tabajd	Falunap
Tabajd	Mészöly Gedeon anyanyelvi verseny
Tabajd	Szüreti felvonulás és bál
Tordas	3 állami
Tordas	Majális
Tordas	Hagya Napok
Tordas	Kulturális Nap
Tordas	Szűcs Béla Néptánc tábor
Tordas	Falunap
Tordas	Dallal, Tánccal Fesztivál
Tordas	Szüreti Felvonulás és Bál
Tordas	Tánckör-Bálok
Tordas	Adventi vásárok
Tordas	Huszár Bál
Tordas	Czifra Pince
Vál	3 állami
Vál	Tavaszköszöntő tábortűz
Vál	Borverseny
Vál	Húsvéti bál
Vál	Vajda napok

Vál	Táncház
Vál	Váli-völgyi vigaszágok
Vál	Bodzavirág ünnepe
Vál	Búcsúi bál
Vál	Szüreti felvonulás és bál
Vál	Elszármazottak találkozója
Vál	Adventi gyertyagyújtás
Vértesacsca	3 állami
Vértesacsca	Acsai disznótoros
Vértesacsca	Családi nap - gyermeknap
Vértesacsca	Retro disco
Vértesacsca	Falunap
Vértesacsca	Honismereti kör énekkara
Vértesacsca	Márton napi lampionos felvonulás
Vértesacsca	Betlehemes adventi gyertyagyújtás